

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tlumočení a překlad v Evropské unii

Romana Zdražilová

Obor: Aplikovaná filologie: Anglický a francouzský jazyk pro
administrativu Evropské unie

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.

České Budějovice
2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Tlumočení a překlad v Evropské unii vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejné přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 13. dubna 2008

Romana Zdražilová

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Mgr. Kateřině Drskové, Ph.D. za její užitečné rady a ochotný přístup při vedení mé bakalářské práce.

Anotace :

Tato bakalářská práce se zabývá tlumočnickými a překladatelskými službami ve strukturách Evropské unie. Jejím cílem je představit tyto služby v rámci jednotlivých evropských institucí, popsat jejich organizaci, fungování a poukázat na význam jejich úlohy. Práce nejprve popisuje jazykovou situaci v Evropské unii a jejích členských státech a zdůrazňuje význam politiky mnohojazyčnosti a jazykové a kulturní rozmanitosti pro fungování EU. Hlavní část práce se věnuje jednotlivým překladatelským a tlumočnickým servisům a charakteristice jejich činností, včetně popisu pracovních technik či pomocných překladatelských nástrojů. Závěrečná část se zaměřuje na postavení České republiky v rámci těchto služeb a stručně popisuje aktivity v oblasti překladu a stanovení oficiální české terminologie v souvislosti s jejím vstupem do EU.

Annotation:

This thesis is focused on the interpreting and translation services in the European Union. Its objective is to introduce these services within the individual European institutions, to describe their organisation and activities as well as to emphasize the significant role they play. The first part of the thesis describes the language situation in the European Union and its Member States as well as points out the importance of linguistic and cultural diversity and of a multilingual policy for the work of the EU. The main part deals with the individual translation and interpreting services. It describes their particular activities, their working methods and the respective translation tools. The final part of the thesis comments on the position of the Czech Republic within these services and gives a brief description of its activities in the field of translation and determination of the official terminology in connection with its accession to the EU.

Obsah

1	Úvod	2
2	Jazyková situace v Evropské unii	3
2.1	Oficiální jazyky	3
2.2	Jazyková rozmanitost	4
2.3	Regionální a menšinové jazyky	4
2.4	Jazyk versus lidé	6
2.5	Význam překladatelství a tlumočnictví v EU	7
3	Překladatelství a tlumočnictví	8
4	Překladatelská a tlumočnická oddělení v institucích Evropské unie	9
4.1	Evropské instituce	9
4.1.1	Evropská komise	9
4.1.2	Rada Evropské unie	10
4.1.3	Evropský parlament	10
4.1.4	Soudní dvůr Evropských společenství	11
4.1.5	Evropský účetní dvůr	11
4.1.6	Evropský ombudsman	11
4.1.7	Evropský hospodářský a sociální výbor	12
4.1.8	Výbor regionů	12
4.2	Překladatelské servisy EU	12
4.2.1	Generální ředitelství pro překlad	13
4.2.1.1	Historie	13
4.2.1.2	Organizační struktura DGT	14
4.2.1.3	Způsob práce překladatelů	17
4.2.2	Překladatelská služba v Radě EU	18
4.2.3	Překladatelské oddělení Evropského parlamentu	20
4.2.4	Překladatelské oddělení Evropského soudního dvora	21
4.2.5	Překladatelské oddělení Evropského účetního dvora	22
4.2.6	Společné překladatelské oddělení Evropského sociálního a hospodářského výboru a Výboru regionů	22
4.3	Tlumočnické servisy EU	23
4.3.1	Generální ředitelství pro tlumočení	23
4.3.1.1	Historie	23
4.3.1.2	Organizace ředitelství	25
4.3.1.3	Typy tlumočení	26
4.3.2	Tlumočnické oddělení v Evropském parlamentu	28
4.3.3	Tlumočnické oddělení Evropského soudního dvora	29
4.4	Nové technologie v Evropské unii	30
4.5	Pracovní příležitosti a vzdělávání	32
5	Tlumočnické a překladatelské servisy EU a Česká republika	34
6	Závěr	37
7	Résumé	39
8	Glosář	42
9	Použité zdroje a literatura	46
9.1	Internetové zdroje:	46
9.2	Brožury:	47
9.3	Články z časopisů:	48
9.4	Literatura:	48
10	Přílohy	49

1 Úvod

Evropská unie, jakožto společenství sdružující 27 různých evropských států, je domovem mnoha národností a jazyků. Jazyková rozmanitost představující evropské kulturní dědictví nicméně vyžaduje přítomnost služeb, které ji umožní plně realizovat. Jedním z cílů mé bakalářské práce je stručně charakterizovat Evropskou unii jakožto místo, kde se setkávají různé kultury a různé jazyky. Navzdory stále stoupajícímu trendu učit se cizí jazyky, cestovat a poznávat novou kulturu, který Evropská unie značně podporuje, bylo ovšem nereálné se domnívat, že by si všichni lidé mluvící různými jazyky mohli rozumět. Alespoň ne za předpokladu, že by některé jazyky nebyly upřednostňovány. To by ale odporovalo zásadě rozmanitosti, kterou se Evropská unie řídí.

Tato bakalářská práce si klade za cíl podat ucelený přehled o překladatelských a tlumočnických službách v institucích Evropské unie, které hrají nezastupitelnou roli v jejím fungování, a vymezit důležitost překladatelství a tlumočení na evropské úrovni.

V první části bakalářské práce je popsána jazyková situace v Evropské unii, zejména to, jakými jazyky lidé na jejím území hovoří. Nejprve se zabývá charakterizováním úředních jazyků Evropské unie, dále pak definuje jazyky menšinové a regionální. Zabývá se také tím, do jaké míry znají občané Evropské unie jazyky cizí a nakolik jsou schopni se s nimi domluvit.

Druhá část práce charakterizuje povolání překladatele a tlumočníka a následně se věnuje popisu evropských institucí, jejichž součástí jsou překladatelské a tlumočnické služby. Dále se podrobně zaměřuje na ředitelství a oddělení jednotlivých institucí EU zabývající se překladem nebo tlumočením, popisuje jejich organizaci, oblast působení a jejich činnost, včetně překladatelských a tlumočnických technik, které při práci používají.

Další část bakalářské práce se věnuje novým počítačovým technologiím, které práci překladatele a tlumočníka velice napomáhají. Dále popisuje proces přijímání nových pracovníků na tyto pozice, včetně možností jejich vzdělávání.

Závěrečná část práce stručně popisuje česká překladatelská a tlumočnická oddělení a dále se zabývá aktivitami, které Česká republika v souvislosti s přistoupením do Evropské unie realizovala.

2 Jazyková situace v Evropské unii

2.1 Oficiální jazyky

Evropská unie je demokratické společenství, které v současné době tvoří 27 států z celé Evropy.¹ Nicméně tomu tak nebylo od počátku. Na začátku evropské integrace, v 50. letech 20. století, stála tři společenství, která čítala pouhých 6 členů, a to Francii, Itálii, Západní Německo a země Beneluxu, tedy Belgii, Nizozemí a Lucembursko. Původními úředními jazyky tedy byla francouzština, němčina, italština a holandština. Ale postupem času se Společenství, které vzniklo spojením předchozích tří v roce 1957, začalo rozšiřovat. K prvnímu přistoupení nových členských států došlo v roce 1973, kdy se připojila Velká Británie, Irsko a Dánsko. Tehdy mělo Společenství devět úředních jazyků. V roce 1981 se členským státem stalo Řecko, které v roce 1986 následovalo Španělsko a Portugalsko. K dalšímu rozšíření došlo v roce 1995 přistoupením Finska, Švédska a Rakouska a počet úředních jazyků se rozrostl na 11. Nejvíce států vstoupilo do Evropské unie v roce 2004, Kypr, Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Polsko a Malta. Tehdy počet členských zemí vzrostl na 25, přičemž úředních jazyků bylo 20. Zatím poslední vlnou rozšiřování EU bylo přistoupení Rumunska a Bulharska v roce 2007, odkdy má EU 23 úředních jazyků.

Ačkoli Unii tvoří 27 evropských států, úředních jazyků je pouze 23. Je to proto, že v době svého přistoupení má každý stát právo se rozhodnout, jaký jazyk případně jaké jazyky se stanou jazyky úředními. Německo a Rakousko má společně němčinu, Velká Británie a Irsko zase používá angličtinu, Řecko a Kypr řečtinu a Belgie a Lucembursko mají společné úřední jazyky se svými francouzskými, holandskými a německými sousedy. V současné době jsou tedy úředními jazyky angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, italština, litevština, lotyština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština, švédština. Od 1.ledna 2007 přibyla na seznam úředních jazyků rovněž irština².

¹ Mapa Evropské unie – viz Obrázek č. 1 (Přílohy)

² Důvodem byly pravděpodobně výsledky ze sčítání lidu v roce 2002, které odhalily, že 40% obyvatel mluví irsky, z nichž více než jedna čtvrtina každý den. Ačkoli irština získala oficiální status úředního jazyka, z praktických důvodů se do ní všechny právní dokumenty překládat nebudou.

Evropská komise: Irština se stává 23. úředním jazykem EU [online]. 2006 [cit.2007-18-10]

Dostupný z WWW: < http://ec.europa.eu/news/culture/061227_1_cs.htm>.

2.2 Jazyková rozmanitost

Různé jazyky jsou pro Evropu životní realitou. Evropská Unie považuje jazykovou rozmanitost za neodmyslitelnou součást svého kulturního dědictví; proto je princip jazykové rovnosti obsažen už v zakládacích smlouvách. Jednou ze zásad Evropské unie „jednota v rozmanitosti“, rozmanitosti kultur, zvyků a názorů – a stejně tak i jazyků. Legislativní základ této zásady je zakotven nejen v zakládacích smlouvách, ale také v Listině Základních práv a svobod Evropské unie, která byla přijata v roce 2000. Podle Článku II – 81 týkající se zákazu diskriminace se zakazuje „*jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, **jazyku**, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci.*“ Článek II-82 zase hovoří o tom že „*Unie respektuje kulturní, náboženskou a jazykovou rozmanitost.*“³

Zachování jazykové rozmanitosti byla jednou z nejdůležitějších součástí politiky EU už od samého začátku. Ale až v listopadu roku 2005 bylo přijato první sdělení Komise, která se zabývá otázkou mnohojazyčnosti. Mnohojazyčnost se stala v roce 2007 další politikou Unie. Důvodem k podpoře tolika oficiálních jazyků je především fakt, že se Evropská unie zavázala respektovat demokracii, transparentnost a právo vědět. Znamená to, že občané EU mohou při jednání s orgány Unie používat svůj národní jazyk, stejně jako by jednali s národními institucemi na území svého státu. Podobně má také každý občan ve svém národním jazyce přístup k veškeré legislativě, kterou Evropská unie přijala.

2.3 Regionální a menšinové jazyky

Počet jazyků, kterými se v Evropské unii lidé dorozumívají, je však ještě mnohem vyšší než počet úředních jazyků⁴. Jedná se o tzv. regionální a menšinové jazyky, jejichž počet je odhadován na 40 - 60 a jimiž hovoří přibližně 50 milionů obyvatel.

³ Úřední věstník Evropské unie (C 303): Listina základních práv Evropské unie [online].2007, 14.12.[cit. 2007-21-12]

Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>>.

⁴ Pojmem úřední jazyk se rozumí jazyk, ve kterém daný stát a jeho občané komunikují s úřady, z kterého a do kterého se překládá a tlumočí na úrovni EU.

Jazyky regionální, tedy ty, které jsou charakteristické pouze pro určitou oblast, jsou: baskičtina (Baskicko, Španělsko), bretonština (Bretaň, západní Francie), katalánština (Katalánsko, Valencie, Španělsko), fríština (zejména na severu Holandska), sardinština (sardština) (Sardinie), velština (Wales, Velká Británie).

Druhou skupinu představují jazyky, kterými hovoří příslušné menšiny na území určitého státu, v němž nicméně nemají oficiální status. Do této skupiny se řadí např. němčina v jižní části Dánska, francouzština v oblasti Vallée d'Aoste v severní Itálii, maďarština na území Slovenska aj.

Třetí skupina se nevztahuje k určité oblasti nebo regionu, ale spíše kultuře nebo náboženskému vyznání jednotlivých komunit : romština, jidiš⁵ nebo arménština.

Evropská Unie má za cíl tyto jazyky podporovat a zachovat je pro budoucí generace, neboť i ony jsou součástí jejího kulturního dědictví. Ačkoli regionální a menšinové jazyky na seznamu oficiálních jazyků nefigurují, některé z nich jako např. katalánština, baskičtina a galicijština mají zvláštní status a některé legislativní texty do nich byly přeloženy.

Regionální a menšinové jazyky ovšem nezahrnují nářečí nebo jazyky imigrantů, jakým je například turečtina (přistěhovalci žijící na území Belgie, západní části Německa a Holandska), arabština (zejména Francie a Belgie), urdština, bengálština a hindština (Velká Británie). Vzhledem ke skutečnosti, že oproti regionálním a menšinovým jazykům tato kategorie jazyků imigrantů nepatří mezi původní jazyky obyvatel zemí Evropské unie, nejsou tyto jazyky Uníí oficiálně uznávány a nevztahují se na ně žádné jazykově-vzdělávací programy. Nicméně národní a regionální úřady poskytují přistěhovalcům podporu ve formě výuky jazyka daného státu, a tak jim pomáhají začlenit se do pracovního procesu, života místního společenství a rovněž života národa.

⁵ „Jidiš je západogermánský jazyk s hebrejskými a slovanskými prvky užívaný židovským obyvatelstvem v USA, Kanadě, Argentině, východní Evropě a Izraeli.“
KLIMEŠ Lumír, *Slovník cizích slov*, SPN – Pedagogické nakladatelství, Praha 2005.

2.4 Jazyk versus lidé

Nikoho jistě nepřekvapí, že ačkoli mají všechny úřední jazyky stejná práva, co se týče rozlohy oblastí nebo států, na jejichž území se jimi hovoří, nebo množství obyvatel, které ho používají, jejich rozšíření a používání je značně odlišné.

Podle průzkumu⁶, který byl proveden v roce 2005, je nejrozšířenějším mateřským jazykem na území Evropské unie německý jazyk, kterým hovoří 18% z celkového počtu 450 milionů obyvatel EU. Následujícími nejrozšířenějšími mateřskými jazyky jsou angličtina a italština představující 13% z celkové populace EU a dále francouzština, kterou uvedlo 13% respondentů.⁷

Ze studie rovněž vyplývá, že většina obyvatel Evropské unie, přesněji 56% dotázaných, je schopna se dorozumět i v cizím jazyce, tedy jiném než je jejich mateřský, a 28% občanů EU dokáže kromě své mateřštiny hovořit ve dvou cizích jazycích.

Nicméně nejsilnější postavení mezi jazyky v rámci EU, stejně jako na celosvětové úrovni, zaujímá angličtina, kterou hovoří 38% všech obyvatel jako cizím jazykem. Angličtina mnohdy představuje jediný společný způsob komunikace, ať už na úrovni zákonodárné, tedy v institucích EU, ale také v oblasti obchodu mezi jednotlivými státy EU. Kromě toho se Unie snaží podporovat své občany v učení cizích jazyků do takové míry, aby všichni obyvatelé byli schopni se dorozumět alespoň dvěma cizími jazyky.

Vzhledem ke skutečnosti, že anglický jazyk je v EU převládajícím jazykem a každým rokem svou pozici lingua franca posiluje, vyvstává zde otázka, proč nepřijmout jeden hlavní oficiální jazyk k zajištění komunikace v rámci celé Evropské unie. Takové rozhodnutí by ale odporovalo zásadám transparentnosti a demokracie, které EU prosazuje. I přes poměrně vysoké rozšíření několika jazyků, jakými jsou angličtina, němčina, francouzština španělština nebo italština, by toto rozhodnutí znamenalo pro většinu lidí velikou překážku. Už by nebyli tak dobře informováni o činnosti Evropské unie, dostatečně by nechápali její fungování, aby se mohli řídit jejími zákony a mít užitek ze svých práv, což by jim bránilo být aktivní součástí evropského dění.

⁶ Eurobaromètre Spécial „Les européens et leurs langues“ Commission européenne [online]. 2006-[cit.2007-12-12]

Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/eurobarometer_fr.pdf>.

⁷ Nejpožívanější jazyky v EU viz Graf č. 1 (Přílohy)

2.5 Význam překladatelství a tlumočnictví v EU

Vezmeme-li v úvahu, že Evropská unie jakožto společenství 27 vzájemně se od sebe lišících států s různými kulturami a tradicemi je rovněž domovem pro 23 oficiálních jazyků, které mají stejná práva a postavení, je poměrně obtížné zachovat hladký chod takového kolosu, aby nedocházelo ke zmatkům či nedorozuměním na základě jazykových odlišností.

Aby mohly být všechny zásady mnohojazyčnosti zachovány, musí zde existovat nějaký způsob, jak zajistit vzájemnou komunikaci nejen mezi jednotlivými státy, ale také mezi jejich zástupci v institucích EU a v neposlední řadě rovněž mezi jednotlivci.

Toto jsou hlavní důvody, proč jsou pro Evropskou unii překladatelské a tlumočnické služby životně důležité. Zajišťují hladký průběh všech zasedání, přípravy zákonů, jejich projednávání a schvalování, stejně jako jejich implementaci prostřednictvím jejich správných a přesných překladů do národních právních řádů. Tím podporují a upevňují politiku mnohojazyčnosti, pomáhají přiblížit politiky Unie všem občanům, informují je a zajišťují komunikaci se orgány EU.

3 Překladařství a tlumočnictví

Překladařství a tlumočnictví jsou obory, které jsou v současném globalizovaném světě velice důležité a potřebné. V souvislosti s rozvojem médií a internetu potřeba komunikace na mezinárodní úrovni stále stoupá, a to ve všech oblastech lidské aktivity. Literatura, ale také obchod, průmysl, politika, justice, to je jenom stručný přehled oblastí, ve kterých překladařé a tlumočníci hrají významnou úlohu.

Ačkoli spolu překladařství a tlumočnictví poměrně úzce souvisí a někteří lidé je dokonce zaměňují, jsou tyto jazykové disciplíny značně odlišné. Zatímco překladařé pracují s písemným projevem, tlumočníci se zabývají projevem ústním.

Překladem se rozumí převod informace z psaného textu z výchozího jazyka do jazyka cílového, přičemž se klade důraz nejenom na obsahovou a přesnost a gramatickou správnost, ale také na kvalitu po stránce stylistické. Nezbytným předpokladem pro kvalitní překlad je naprosté pochopení textu, se všemi významovými a stylistickými odstíny výchozího jazyka, a jeho co nejvěrnější a nejpřirozenější reprodukce do jazyka cílového. Překladař odborných textů se neobejde bez určité úrovně znalostí problematiky, vyhledávání terminologie a souvisejících dokumentů či spolupráci s odborníky v daném oboru. Součástí náročné práce překladaře je rovněž neustálé doplňování znalostí, aby mohl bez problémů reagovat na nové trendy a vývoj. Ačkoli se v překladu klade důraz spíše na jeho kvalitu než rychlost, překladařé často pracují pod tlakem, aby splnili poměrně krátké termíny.

Tlumočení naopak znamená ústní převod sdělení z jednoho jazyka do druhého. Na rozdíl od překladu zde hraje zásadní roli pohotovost, výborná schopnost vyjadřování a flexibilita, neboť se tlumočníci musí ztotožnit s řečníkem (hovoří tedy také v 1. osobě jednotného čísla) do takové míry, aby vyjádřil myšlenky a přesvědčení řečníka se stejnou intenzitou a významovými odstíny. Práce tlumočníka vyžaduje velkou dávku nasazení a chuti získávat stále nové informace, protože pokud řečník mluví o neznámém tématu nebo situaci, na hledání ve slovnících a encyklopediích není čas a tlumočník musí okamžitě reagovat.

Pro překladaře i tlumočníky je naprostou samozřejmostí dokonale ovládat cizí jazyk a umět se vyhnout jeho nástrahám, stejnou měrou je ale třeba znát svůj jazyk mateřský. V naprosté většině případů se za výchozí jazyk považuje jazyk cizí, zatímco cílovým bývá obvykle jazyk mateřský. Jedině tak lze dosáhnout úplné správnosti a přirozenosti sdělení, ať už se jedná o překlad, nebo tlumočení.

4 Překladatelská a tlumočnická oddělení v institucích Evropské unie

4.1 Evropské instituce

Evropská unie, jakožto společenství 27 evropských států, které dobrovolně převedly některé své národní kompetence na nadnárodní úroveň, má tedy vlastní orgány, a to jak zákonodárné a výkonné, tak i soudní. Ty nejvýznamnější, které se starají o správné fungování EU a které ji také řídí, se nazývají evropské instituce.

Mezi hlavní evropské instituce patří: Evropská komise, Evropský parlament, Rada Evropské unie, Soudní dvůr Evropských společenství, Evropský účetní dvůr a Veřejný ochránce práv, neboli Ombudsman.⁸ Důležité postavení mají rovněž poradní orgány EU, zejména Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů.

4.1.1 Evropská komise

Evropská komise, přezdívaná rovněž jako „Strážkyně smluv“, je permanentní orgán a hájí společné zájmy všech členských států Evropské unie, tedy zájmy evropské integrace. Sídlí v Bruselu a je tvořena 27 členy, komisaři, z nichž každý je zástupcem jednoho členského státu. Evropskou komisi řídí a zastupuje její předseda, který je volen na pět let. Od roku 2004 tuto funkci vykonává José Manuel Barroso. Každý komisař je pověřen spravováním určité oblasti, jako doprava, zdraví, životní prostředí aj. Česká republika je v Komisi zastoupena prostřednictvím Vladimíra Špidly, který má na starost politiku zaměstnanosti, sociálních věcí a rovných příležitostí. Komise je kromě toho rozdělena na 24 generálních ředitelství, které se zabývají určitou oblastí politiky. Komise je orgán výkonný, jako jediná má pravomoc vytvářet návrhy legislativních aktů, které spadají do prvního pilíře. Dále dohlíží na dodržování práva Evropské unie.

⁸ Evropský ombudsman neboli Veřejný ochránce práv je instituce, která nemá vlastní překladatelský nebo tlumočnický aparát, překlady proto zajišťuje překladatelská služba Evropského parlamentu.

4.1.2 Rada Evropské unie

Rada EU, nepermanentní orgán se sídlem v Bruselu, je složena ze zástupců vlád členských států, kteří zastupují zájmy svých zemí. Zasedá v devíti různých formacích podle toho, co je předmětem jednání. Například ministři zahraničních věcí tvoří Radu pro „všeobecné záležitosti, ministři financí jednají v Radě řešící finance atd. Důležitou součástí fungování Rady EU je Výbor stálých zástupců, tzv. COREPER (Comité des représentants permanents). Tvoří ho velvyslanci členských zemí a jeho úkolem připravovat jednání Rady. Předsednictví Rady zajišťuje vždy jeden stát, a to podle systému rotace. Daný stát ovšem spolupracuje se dvěma dalšími státy, s tím, který v předsednictví předcházela, a s tím, který za ním následuje. Tento systém se nazývá TROIKA. V současné době Evropské unii předsedá Slovinsko, v červenci to pak bude Francie a v lednu roku 2009 převezme předsednictví Česká republika. Rada je hlavním legislativním orgánem, který často ve spolupráci s Evropským parlamentem rozhoduje o tom, zda zákon, který Evropská komise navrhla, bude přijat či nikoli.

4.1.3 Evropský parlament

Evropský parlament je permanentní orgán, který zastupuje zájmy občanů Evropské unie. Jeho sídlem je Lucemburk, ale na měsíčních plenárních zasedáních se schází ve Štrasburku a mimořádná zasedání stejně jako zasedání výborů se konají v Bruselu. V současné době je Evropský parlament tvořen 785 členy, zástupci občanů států sdružených ve Společenství, přičemž počet poslanců z každého členského státu není shodný, ale závisí na rozloze a počtu obyvatel dané země. Zatímco Německo má 99 poslaneckých křesel, Francie stejně jako Velká Británie jich má 78 a Česká republika pouze 24. Poslanci jsou voleni všeobecným přímým hlasováním občany EU na období pěti let. Evropští poslanci zasedají v parlamentu nikoli podle své státní příslušnosti, ale podle příslušnosti k jedné ze sedmi celoevropských politických frakcí, např. Evropská lidová strana (křesťanští demokraté) a Evropští demokraté, Strana sociálních demokratů, Zelení... Evropský parlament je společně s Radou Evropské unie hlavním legislativním orgánem, jehož nejdůležitější činností je schvalování evropských právních předpisů. Dále má pravomoc vykonávat demokratický rozhled nad institucemi Evropské unie (a to jak ve vztahu k Radě, tak zejména ke Komisi, které může vyslovit nedůvěru) a rovněž se podílí na procesu schvalování rozpočtu.

4.1.4 Soudní dvůr Evropských společenství

Evropský soudní dvůr je soudní orgán Evropské unie, který sídlí v Lucemburku. Je tvořen sedmadvaceti soudci, tedy vždy jedním zástupcem z každého členského státu, a osmi generálními advokáty. Soudci stejně jako generální advokáti jsou jmenováni společnou dohodou vlád členských států EU na šest let, přičemž jednou za tři roky se část Evropského soudního dvora obměňuje. Jeho hlavní úlohou je zajistit, aby bylo právo Evropské unie vykládáno a aplikováno stejným způsobem ve všech členských státech a aby bylo rovněž dodržováno. Zabývá se spory nejenom mezi samotnými členskými státy, ale také mezi orgány EU, podniky a fyzickými osobami. Generální advokáti mají na starost vypracovat a předkládat posouzení případů – tzv. závěry. Z důvodu vysokého počtu případů, které jsou Evropskému soudnímu dvoru předkládány, byl zřízen Soud prvního stupně, jež vydává rozsudky například u žalob fyzických osob, společností nebo v případech týkajících se hospodářské soutěže.

4.1.5 Evropský účetní dvůr

Evropský účetní dvůr sídlí v Lucemburku a skládá se 27 členů, zástupců členských států Evropské unie, jmenovaných Radou na funkční období šesti let. Jeho hlavním úkolem je přezkoumávat, zda byly daně od daňových poplatníků vybrány řádným způsobem a zda takto nabyté příjmy byly využity hospodárně, podle předpisů a za daným účelem.

4.1.6 Evropský ombudsman

Evropský ombudsman neboli Evropský veřejný ochránce práv je nezávislý orgán EU se sídlem ve Štrasburku. Je volen a jmenován Evropským parlamentem na období pěti let, což koresponduje s mandátem poslanců EP. Ombudsman může být jmenován opakovaně, stejně jako je jeho současný představitel Nikoforos Diamandouros. Veřejný ochránce práv představuje prostředníka mezi jednotlivými občany EU a institucemi Evropského společenství, pokud se jedná o špatný výkon správy. Je oprávněn přijímat a vyšetřovat stížnosti nejenom občanů EU, ale také od fyzických či právnických osob s pobytem nebo sídlem na území EU.

4.1.7 Evropský hospodářský a sociální výbor

Evropský hospodářský a sociální výbor se řadí mezi poradní orgány Evropské unie. Jeho sídlem je Brusel a tvoří ho zástupci z jednotlivých členských států, přičemž jejich počet závisí na počtu obyvatel daného státu. Celkový počet členů tohoto výboru je 344. Česká republika je v něm reprezentována prostřednictvím dvanácti členů. Evropský hospodářský a sociální výbor je nedílnou součástí rozhodovacího procesu EU, předkládá svá stanoviska a je nutné jej konzultovat, pokud se rozhodnutí týká hospodářské a sociální oblasti. Členové tohoto výboru chrání zájmy zaměstnavatelů, zaměstnanců a nejrůznějších profesních a zájmových skupin, např. zemědělské organizace, organizace spotřebitelů či řemeslníky a živnostníky.

4.1.8 Výbor regionů

Výbor regionů je dalším poradním orgánem EU. Sídlí v Bruselu, má 344 členů, kteří zastupují evropské regionální a místní úřady. Výbor regionů se rovněž podílí na procesu rozhodování EU, je nutné jej konzultovat v případech týkajících se problematiky místní a regionální správy, jako je regionální politika, životní prostředí, vzdělávání a doprava.

4.2 Překladačské služby EU

Nedílnou součástí každodenního fungování evropských institucí je činnost tlumočnických a překladačských služeb, které zajišťují vzájemné porozumění nejenom mezi členy institucí, například v průběhu zasedání, ale také mezi institucemi a členskými státy a jednotlivými občany.

Ačkoli si některé instituce ve svých vnitřních řádech stanovily, že z důvodu rychlejšího a méně komplikovaného fungování budou používat jako pracovní jazyk pouze některý, např. Evropská komise si vybrala pro své vnitřní záležitosti angličtinu, francouzštinu a němčinu a Evropský soudní dvůr funguje výhradně ve francouzštině, na zasedáních Evropského parlamentu hovoří poslanci téměř výhradně svým mateřským jazykem a rovněž velké množství dokumentů vydávaných Evropskou unií jsou dostupná ve všech úředních jazycích.

4.2.1 Generální ředitelství pro překlad

DGT podporuje mnohojazyčnost v Evropské unii prostřednictvím poskytování překladatelských služeb Evropské komisi, stejně jako poskytováním jazykového poradenství při vydávání všech druhů sdělení ve všech úředních jazycích. Neboť veškerá legislativa vydaná Evropskou unií, respektive Evropskou komisí, musí být publikována v úředních jazycích všech členských států, protože se stane jejich národním zákonem a bude tedy přímo závazná pro všechny jejich občany. To je důvod, proč občané Evropské unie a také národní soudy musejí mít možnost číst a rozumět ve svém mateřském jazyce. Ale ještě předtím, než dojde ke schválení a vydání zákona, musí být jeho návrh oznámen veřejnosti, aby se o něm mohlo diskutovat na všech úrovních – evropské, národní a regionální. Každý občan EU má právo zúčastnit se této debaty v úředním jazyce, který si sám vybere.

Neznamená to ale, že všechny texty a dokumenty jsou překládány do všech úředních jazyků, jak by se mohlo usoudit z tvrzení, že všechny jazyky mají rovné postavení. Například dopis jednotlivci nebo sdělení pro potřeby vnitřního fungování instituce nebo orgánu zpravidla nevyžadují překlad do všech jazyků. V zájmu efektivnosti řídí Komise své vnitřní záležitosti v angličtině, francouzštině a němčině, zatímco zásady mnohojazyčnosti uplatňuje až při komunikaci s dalšími institucemi, členskými státy a veřejností.

4.2.1.1 Historie

Historie Generálního ředitelství pro překlad začíná roku 1951, kdy v souvislosti se založením Společenství uhlí a oceli vznikla překladatelská služba se sídlem v Lucemburku zajišťující překlad mezi čtyřmi počátečními jazyky, jakými byla francouzština, němčina, italština a nizozemština. Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom) sídlící v Bruselu rovněž najala překladatele pro vytvoření vlastních překladatelských oddělení.

Důležitým okamžikem historie DGT bylo datum 15. dubna 1958, kdy bylo přijato vůbec první nařízení, nařízení Rady č. 1/1958/EHS, které upravovalo jazykový režim Evropského hospodářského společenství a které se používá i dnes. Překladatelská oddělení se postupem času rozrůstala, například v roce 1964 překladatelská služba ESUO zaměstnávala 70 pracovníků. A zajímavé je, že již tehdy, tzn. osm let před přistoupením

Velké Británie a Irsko, byla součástí překladatelská jednotka pro angličtinu. V roce 1965, kdy došlo ke sloučení těchto tří společenství, došlo k vytvoření dvou překladatelských servisů. Oba byly jednotlivě umístěny do ředitelství D – „Překlad-tlumočníci-knihovny“, jednotka jedna v Bruselu a jednotka pět v Lucemburku.

V roce 1976 se objevil nástroj SYSTRAN, systém strojového překladu, rozvíjený v angličtině, francouzštině a italštině.

V osmdesátých letech se v překladu začaly poprvé používat počítačové technologie, které nahradily dosavadní nástroje a postupy, při nichž překladatelé museli namluvit text na diktafon, který pak sekretářky zdlouhavě psaly na psacím stroji.

Dalším mezníkem bylo spojení dvou překladatelských oddělení v Lucemburku a Bruselu pod jedno ředitelství v roce 1987, které bylo o čtyři roky později přejmenováno na generální ředitelství, známé jako „SdT“.⁹ V devadesátých letech minulého století došlo k zintenzivnění používání počítačových nástrojů pro překladatele. Objevily se nástroje jako Translator's WorkBench, rozvoj systému EURAMIS či časté užívání elektronické pošty, elektronické výměny, spravování a archivování dokumentů.

Nový generální ředitel Michel Van Abeele v roce 2002 reorganizoval Překladatelský servis. Oddělení byla rozdělena podle oblastí, kterých se týkala, nová organizace podle jazyka dala vzniknout jazykovým oddělením pro každý jazyk. Došlo také k přejmenování a ke změně statutu, kdy se z Překladatelského servisu Evropské komise (SdT) stalo plnoprávné Generální ředitelství pro překlad, označované jako DGT.¹⁰

4.2.1.2 Organizační struktura DGT

Překladatelský servis Evropské komise Generální ředitelství pro překlad (Directorate General for Translation, DGT) je jedním z největších překladatelských pracovišť na světě, které v současné době zaměstnává 1750 stálých pracovníků-jazykovědců a dalších 600 zaměstnanců pracujících v managementu, administrativě, výzkumu a vývoji, komunikaci a plánování. Kromě toho DGT spolupracuje s velkým počtem externích překladatelů, kteří se významně podílejí na produkci přeložených dokumentů. Překladatelé Evropské komise pracují v Bruselu a Lucemburku.

⁹ „SdT“ je akronym vytvořený ze spojení „Service de Traduction“, neboli „Překladatelský servis“.

¹⁰ DGT je akronym vytvořený ze spojení Directorate-General for Translation.

Generální ředitelství pro překlad¹¹ v sobě zahrnuje šest ředitelství a tři oddělení víceméně administrativního typu, označovaných DGT01(Audit), DGT02 (Komunikace a informace) a DGT03 (Meziinstitucionální vztahy a všeobecné záležitosti). Z organizačních důvodů jsou překladatelé DGT rozděleni do 23 jazykových oddělení (nebo jednotek, jak je tomu v případě irštiny), přičemž každému úřednímu jazyku odpovídá jedno oddělení - angličtina,, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, italština, irština, litevština, lotyšština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština, švédština. Těchto 23 oddělení tvoří první tři ředitelství, tedy ředitelství A, B, a C, (Directorate A, B, C), která se zaměřují na překlad. Každé ředitelství je tvořeno určitými jazykovými odděleními a všechna tři ředitelství mají řídící středisko v Bruselu i v Lucemburku.

V rámci každého jazykového oddělení se překladatelé specializují na překlad dokumentů týkajících se určité politické oblasti: administrativa, zemědělství a rozvoj venkova, vzdělání a kultura, zaměstnanost a sociální věci, doprava a energie, podniky a průmysl, životní prostředí, vnější vztahy, rybolov, zdraví a ochrana spotřebitele, informační společnost a média, vnitřní trh, hospodářství a finance, regionální politika, právo, výzkum, statistika, obchod. Jazyková oddělení jsou rozdělena do jednotek, které se v kombinacích zaměřují na tyto oblasti, přičemž počet jednotek v každém jazykovém oddělení závisí na tom, o jaký jazyk se jedná. Např. oddělení angličtiny, francouzštiny a němčiny, tedy jazyků, které Komise používá pro vnitřní záležitosti, mají více jednotek než ostatní oddělení. Výhodou takového systému je vysoká specializace překladatelů, kteří překládají texty pouze z určité tématické oblasti, nicméně se nabízí otázka, zda se z pohledu překladatele jedná o činnost dostatečně zajímavou.

V Generální ředitelství pro překlad ještě existují další tři ředitelství, ředitelství D, (Transversal Linguistic Services), ředitelství R (Resources) a ředitelství S (Translation strategy and Multilingualism). Ředitelství D se zabývá odbornými oblastmi jako je překlad internetových stránek, dokumentace nebo úprava textů pro jejich vydání. Ředitelství R má na starosti zdroje, ať už lidské, tedy organizaci pracovníků, tak finanční a počítačové. Naproti tomu se Ředitelství S zaměřuje na strategii překládání, například koordinuje terminologii, vypracovává hodnocení a analýzy, nebo se zabývá externími překlady.

Všech šest ředitelství má svého ředitele a v čele Generálního ředitelství pro překlad stojí generální ředitel, kterým je v současnosti Karl-Johan Lönnroth.

¹¹ Organizační struktura DGT viz Tabulka č.1 (Přílohy)

Karl-Johan Lönnroth¹² se narodil 8. září roku 1945 v hlavním městě Finska, v Helsinkách. Studoval na Univerzitě v Helsinkách, kde v roce 1970 získal titul „Master“ v oboru politických věd, dále pokračoval na americké Univerzitě ve Wiskonsinu, kde v roce 1972 připojil stejný titul v oblasti společenských věd (Master of Arts) a dále se vzdělával ve Francii (Ecole Nationale d'Administration, ENA, 1983) a v Německu.

Má bohaté profesní zkušenosti, které získal během dlouholetého působení na finském Ministerstvu práce, dále v Severské radě ministrů (Nordic Council of Ministers)¹³, v organizaci International Labour Office. Od roku 1996 působil ve strukturách Evropského společenství, respektive v Evropské komisi (později i jako generální ředitel) v Generálním ředitelství zaměstnanosti a sociálních věcí a od ledna roku 2004 je zodpovědný za Generálním ředitelství pro překlad. Jeho zkušenosti zasahují do oblasti mezinárodní spolupráce mezi severskými státy, v OSN, ESVO nebo bilaterální spolupráce, např. ve východní Evropě.

Karl-Johan Lönnroth plynne hovoří rovněž několika cizími jazyky – švédština, angličtina, francouzština, němčina a má základní znalosti ruského a španělského jazyka.

Napsal přes 40 článků a publikací týkajících se práce, zaměstnanosti, migrace a sociálních a politických otázek.

¹² Fotografie je dostupná na adrese: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/about_us/dg/dg_en.htm>

¹³ Severská rada ministrů (Nordic Council of Ministers) byla založena v roce 1971 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem a třemi autonomními oblastmi, Faerské ostrovy (Dánsko), Grónsko (Dánsko) a Alandské ostrovy (Finsko). Zajišťuje spolupráci těchto severských států na ministerské úrovni, která vychází z jejich podobné kultury, historie a vzájemných politických vazeb. DOBROVSKÝ, Pavel. Severská rada a Severská rada ministrů. Severské listy [online]. 2000, 20.12. [cit. 2008-28-01]

Dostupný z WWW: <<http://www.severskelisty.cz/ncm/ncm0046.htm>>.

4.2.1.3 Způsob práce překladatelů

Překladatelé Evropské komise nejčastěji překládají dokumenty a texty tradiční metodou, tedy z výchozího jazyka, který je pro překladatele jazyk cizí, ale jež překladatel výborně ovládá, do cílového jazyka, kterým je tradičně mateřský jazyk. Tato metoda se uplatňuje u překladů vypracovaných jak domácím, tak externím překladatelem a v obou případech je přeložený text podroben kontrole dalšího domácího překladatele.

Existují však další metody překladu, kdy domácí překladatel překládá text ze své mateřštiny do jazyka, který perfektně ovládá, nebo „relay metoda“, kdy domácí překladatel překládá dokument napsaný v jeho mateřském jazyce do tzv. „relay“ jazyka, kterým obvykle bývá angličtina nebo francouzština. Takový text pak putuje do rukou dalšího překladatele, který jej převede do požadovaného jazyka. Tato metoda je poněkud komplikovanější, ale přesto se jí používá, zejména v případech neobvyklých jazykových kombinací, jakými jsou např. estonština-řečtina.

Práce překladatelů DGT nespočívá jen překládání právních norem, tedy výsledných nařízení, směrnic, doporučení či stanovisek, zahrnuje rovněž potřebné dokumenty v průběhu vytváření zákona, jakými jsou např. bílé a zelené knihy umožňující konzultaci široké veřejnosti, tiskové zprávy, pozměňovací návrhy Evropského parlamentu nebo Rady EU. Dále se jedná o různé politické dokumenty, projevy, podkladové materiály s právní, technickou, finanční nebo hospodářskou tematikou, korespondenci, webové stránky nebo tiskové materiály.

Vzhledem k různým druhům textů, které překladatelé zpracovávají je nutné, aby byli schopni použít jazykový rejstřík vhodný právě k určitému typu textu. Překladatelé se proto při práci musí rozhodovat, která slova a které obraty budou pro daný text nejvhodnější. Z toho důvodu je přeložený text následně podroben dalším kontrolám, které garantují jeho kvalitu a jazykovou a významovou správnost. Nezbytnou součástí práce překladatelů je rovněž neustálé vzdělávání a přístup k informacím, neboť musí být schopni reagovat na změny a nové události, ke kterým v Evropské unii pořád dochází.

Generální ředitelství pro překlad ročně vyprodukuje obrovské množství stránek přeložených textů. Pro srovnání, v roce 1997 jich bylo přibližně 1 126 000, v roce 2004 1 270 000 a za rok 2006 jich DGT přeložilo 1 541 518. Vzhledem k takovému množství stran zadává Generální ředitelství pro překlad přibližně pětinu veškerých překladů externím překladatelům. Vezmeme-li v úvahu obtížnost textů jak po stránce odborné, tak technické a také fakt, že oficiální průměr počtu stran přeloženého textu je šest až sedm

normostran denně (ačkoli překladatelé tento průměr mnohdy značně přesahují), práce překladatelů je skutečně velmi náročná.

Nejčastěji bývá výchozím jazykem angličtina (v roce 2006 to bylo 72 % původních textů, zatímco francouzština představovala 14 %, němčina pouze 2,8 % a ostatní jazyky dohromady 10,8 %).¹⁴ Cílovým jazykem bývají všechny oficiální jazyky EU, neboť legislativa musí být přeložena do všech jazyků. Pracovní jazyky Komise jsou ovšem zastoupeny mnohem častěji (Komise v nich řeší své vnitřní záležitosti).

4.2.2 Překladatelská služba v Radě EU

Překladatelská služba Rady Evropské unie má za úkol poskytovat překlady dokumentů, o kterých Rada bude jednat, do všech úředních a pracovních jazyků. Tyto překlady se vyznačují stejnou právní a politickou hodnotou a jakožto všechny ostatní překlady poskytované překladatelskými odděleními ostatních evropských institucí musí dosahovat potřebné kvality a rovněž musí být k dispozici ve stanovené lhůtě. Součástí práce překladatelů je také překlad při komunikaci s jednotlivci, neboť každý občan EU má právo se obrátit na Radu v jednom z úředních jazyků a obdržet od ní ve stejném jazyce odpověď.

Překladatelská služba Rady EU je součástí Generálního sekretariátu Rady, přesněji Generálního ředitelství A pro personál a administrativu, sídlící v Bruselu. Generální ředitelství A je rozděleno na několik ředitelství, z nichž Ředitelství 3 je věnováno právě překladu a produkci dokumentů. V čele tohoto ředitelství stojí ředitel Margarida Lacerda. Ředitelství se dále skládá z poradců ředitele, jednotek Zdroje, Spolupráce a produkce a dvou jazykových služeb – skupiny A a B. Tyto jazykové skupiny se dále dělí na jednotlivé jazykové jednotky, které odpovídají úředním jazykům Evropské unie (např. jednotka českého jazyka patří do skupiny A). Podobně jako v Generálním ředitelství pro překlad při Evropské komisi se překladatelé Rady částečně specializují na určité politické oblasti, podílí však na všech překladech, které jsou určeny orgánům Rady EU.

V současnosti Rada EU zaměstnává více než 700 překladatelů a více než 400 úředníků a dalších zaměstnanců, kteří hrají velmi důležitou úlohu v procesu překládání.

¹⁴ Zde můžeme pozorovat stále se zvyšující převahu angličtiny. V roce 1997 představovaly legislativní návrhy v angličtině 45,4 %, ve francouzštině 40,4 %, němčině 5,4 %, zatímco v roce 2004 se angličtina objevila u 62% textů, francouzština představovala 26 % a němčina 3,1%. *Translating for a Multilingual Community*, European Commission, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2007, ISBN 92-79-03586-X, s.6.

Tato služba je tedy co do počtu stálých pracovníků mnohem menší než DGT Evropské komise, s čímž souvisí také menší množství přeložených dokumentů. V roce 2005 přeložila překladatelská služba Rady EU přibližně 50 000 stran do všech starých úředních a pracovních jazyků, přičemž nové úřední jazyky (jazyky zemí, které přistoupily v roce 2004 a rumunština s bulharštinou) se k tomuto číslu postupně blíží.

Na rozdíl od DGT nebo jiných orgánů Evropské unie nespolupracuje Rada s externími překladateli příliš často. Je to zejména z toho důvodu, že většina překladů musí být vypracovaná za velmi krátkou dobu, někdy i v časovém horizontu několika hodin, což by externím překladatelům mohlo činit určité problémy. Stejně jako v DGT se i v Radě nečastěji překládá z angličtiny, případně z francouzštiny.

Důležitou úlohu v procesu překládání hrají také asistentky, které se starají o přípravnou fázi, dále spolupracují s lingvistickými koordinátory z řad překladatelů, přidělují dokumenty, zajišťují jejich grafickou úpravu a odesílají je na určená místa. Překladatelé pracující v Radě EU zajišťují překlady různých druhů legislativních dokumentů, závěry Rady v různých složeních podle politických hospodářských či jiných témat, příručky pro členské státy či závěry Evropské rady. Překladatelé poskytují své služby také při zasedáních Rady, kdy se na každý den stanoví pohotovostní tým, který bude během probíhajícího zasedání Rady k dispozici. Tento tým je zodpovědný za případné aktuální překlady, které jsou potřeba ještě ten samý den pro přípravu příštích zasedání Rady či Výboru stálých zástupců.

V souvislosti se značnou odborností některých textů spolupracují překladatelé s právníky-lingvisty z ředitelství „Kvalita právních předpisů“, jejichž úkolem je vytvořit z právního hlediska konečnou verzi právních textů.

Od roku 1995 spolupracují rovněž překladatelé na úrovni překladatelských služeb orgánů a institucí Evropské unie. Tuto spolupráci podnítl Interinstitucionální výbor pro překlady a tlumočení.¹⁵

¹⁵Interinstitucionální výbor pro překlady a tlumočení (IVPT) zřízený v roce 1995 je fórum zajišťující spolupráci mezi jazykovými službami orgánů a institucí EU. V současnosti je tvořen zástupci všech překladatelských a tlumočnických služeb EU. Koordinuje a realizuje projekty mezi institucemi EU, např. úsporné využívání zdrojů, komplementaritu vedení, společný výzkum nových metod a postupů či rozšiřování EU.

Jazyky a Evropa: Interinstitucionální výbor pro překlady a tlumočení [online]. 2005, 17.11. [cit.2008-15-01 Dostupný z WWW: <<http://europa.eu/languages/cs/document/23>>.

4.2.3 Překladatelské oddělení Evropského parlamentu

Na rozdíl od Evropské komise probíhají veškerá zasedání Evropského parlamentu ve všech 23 úředních jazycích, což dokazuje, že Parlament zajišťuje plnou mnohojazyčnost. V praxi to znamená, že všechny dokumenty potřebné pro plenární zasedání musí být přeloženy alespoň do jednadvaceti jazyků, výjimku tvoří irština a maltština, do nichž se překládají pouze určité typy dokumentů.

Překladatelské oddělení Evropského parlamentu nalezneme v Generálním ředitelství pro překlad a publikace, které je součástí Generálního sekretariátu a je s ním soustředěno v Lucemburku. Generální ředitelství pro překlad a publikace se dále dělí na Ředitelství pro překlad, technologie a podpůrné služby, Jednotku pro vzdělávání a stáže, Oddělení pro ústřední a rozpočtovou koordinaci, Plánovací oddělení, Oddělení pro výpočetní, jazykovou a dokumentační podporu a konečně Ředitelství B pro překlad a terminologii, do něhož spadají jednotlivá jazyková oddělení úředních jazyků EU.

Evropský parlament zaměstnává v současné době asi 700 stálých překladatelů, přičemž někdy může využívat i podpory externích překladatelů, zejména pokud se jedná o méně důležité dokumenty. Nicméně na rozdíl od Evropské komise a dalších institucí EU Parlament nespolupracuje s jednotlivými překladateli, ale uzavírá smlouvy výhradně s překladatelskými agenturami. Překladatelé zajišťují překlady dokumentů pro plenární zasedání a pro parlamentní výbory (např.: pořady jednání, návrhy zpráv, stanoviska, pozměňovací návrhy), pro smíšená parlamentní zasedání, která jsou tvořena evropskými poslanci, poslanci národních parlamentů či parlamentů nečlenských států EU, dále se jedná o rozhodnutí veřejného ochránce práv, komunikace s občany či rozhodnutí vnitřních orgánů Evropského parlamentu.

Proces překládání dokumentů se výrazně neliší od systému v Generálním ředitelství pro překlad Evropské komise či překladatelské služby Rady EU. Před tím, než jsou dokumenty odeslány, podléhá rovněž velká část z nich vnitřní kontrole a případné korektuře. Mimo jiné se také provádějí namátkové kontroly, a to jak interních, tak externích překladů.

Vzhledem k velkému počtu jazyků a s tím souvisejícím možným počtem jazykových kombinací, kterých je nyní 506, nejsou ještě jazyková oddělení schopna všechny kombinace pokrýt. Z tohoto důvodu se i zde používá „relay“ metody, tedy překladu ze zdrojového jazyka do zprostředkujícího jazyka (angličtina, francouzština či

němčina), ze kterého se dál překládá do jazyka cílového. Do budoucna se uvažuje o tom, že se k těmto nejpoužívanějším jazykům přidá ještě italština, polština a španělština.

4.2.4 Překladatelské oddělení Evropského soudního dvora

Překladatelská služba je pro Soudní dvůr, Soud prvního stupně a Soud pro veřejnou službu zajišťována prostřednictvím Ředitelství překladatelské služby. Toto ředitelství v roce 2006 zaměstnávalo 796 pracovníků, což znamená, že v překladatelském oddělení je zaměstnáno 45 % z celkového počtu zaměstnanců těchto tří institucí. Překladatelé pracující v překladatelském oddělení Evropského soudního dvora musí dosahovat potřebného vzdělání nejenom v oblasti jazykové, ale také právní. Je to proto, že texty, se kterými překladatelé pracují, jsou velice odborné, psané právníky pro právníky. Jedná se zejména o žaloby, případně otázky, pokud se jedná o řízení o předběžné otázce, zprávy pro jednání soudců, stanoviska generálních advokátů a rozsudky. V současné době proto Ředitelství překladatelské služby zaměstnává pouze odborníky, tedy absolventy právnických fakult s minimálně dvouletou praxí a s důkladnou znalostí nejméně dvou cizích jazyků.

Stejně jako překladatelská oddělení ostatních evropských institucí je i Ředitelství překladů rozděleno na jednotlivá jazyková oddělení podle úředních jazyků. Odlišuje se však mechanismem používání jazyků, což znamená, že zdaleka ne všechny dokumenty se překládají do všech 23 úředních jazyků.

Na začátku každého soudního řízení se zvolí jednacím jazyk, tedy jeden z úředních jazyků EU, ve kterém bude proces veden.¹⁶ Vzhledem ke skutečnosti, že pracovním jazykem soudu je podle tradice francouzština, všechny porady jsou vedeny právě v tomto jazyce. Do pracovního jazyka se také překládají písemnosti účastníků řízení, aby se mohl vytvořit interní pracovní spis. Naproti tomu sdělení účastníkům řízení se už vypracovávají v jazyce jednacím, neboť pouze rozsudek vynesení v jednacím jazyce je právně závazný. Teprve rozsudky Soudního dvora a Soudu prvního stupně, které jsou zveřejňovány ve Sbírce rozhodnutí Soudního dvora a Soudu prvního stupně se překládají do všech úředních jazyků.

Vzhledem ke stále narůstajícímu objemu překladů, které v současnosti činí přibližně 700 000 stran ročně, spolupracuje překladatelské oddělení Soudního dvora,

¹⁶ Pokud se jedná o řízení o předběžné otázce, jednacím jazykem se stává jazyk vnitrostátního soudu, který se na Soudní dvůr obrátil. Jedná-li se o žalobu, jednacím jazyk si žalobce může zvolit sám, avšak pokud je obžalovaným stát, pak je řízení vedeno v jazyce tohoto státu.

Soudu prvního stupně a Soudu pro veřejnou službu rovněž s externími překladateli. Ačkoli tato spolupráce donedávna nebyla obvyklá, zejména vzhledem k odbornosti, náročnosti ,ale také důvěrnosti textů, dnes se externí překladatelé podílí na celkovém množství přeložených dokumentů asi ze dvaceti procent.

4.2.5 Překladatelské oddělení Evropského účetního dvora

Překladatelské služby pro Evropský účetní dvůr poskytuje Ředitelství pro překlad, sídlící v Lucemburku. V porovnání s překladatelskými odděleními ostatních institucí a orgánů Evropské unie je Ředitelství pro překlad Účetního dvora tím nejmenším. Podobně jako v Komisi, Radě, Parlamentu či u Soudního dvora jsou překladatelé rozděleni do 23 jazykových oddělení.

Pro potřeby vnitřního fungování, tzn. zasedání Účetního dvora, auditních skupin a administrativního výboru byly stanoveny pracovními jazyky angličtina a francouzština. Ředitelství pro překlad ovšem zajišťuje rovněž překlady do všech úředních jazyků Unie, jedná se texty určené ke zveřejnění, např.: výroční zpráva o plnění rozpočtu Evropské unie, zvláštní zprávy, specifické výroční zprávy, stanoviska, dopisy předsedy a různé připomínky, dále pak texty určené k zaslání evropským orgánům a institucím, dokumenty týkající se orgánů členských států, např. auditní dotazníky o předběžných zjištěních, nebo určené pro veřejnost, jako jsou informační brožury, informativní materiály o činnostech Účetního dvora či internetové stránky této instituce.

4.2.6 Společné překladatelské oddělení Evropského sociálního a hospodářského výboru a Výboru regionů

Překladatelské služby ESHV zajišťuje překladatelské oddělení, které je součástí Generálního sekretariátu této instituce a sídlí Bruselu. Zároveň také zajišťuje překladatelské služby pro Výbor regionů. Podobně jako u výše popisovaných institucí se překladatelská služba dále dělí na jednotlivá jazyková oddělení.

4.3 Tlumočnické servisy EU

V souvislosti se zásadou jednoty v rozmanitosti se Evropská unie snaží zachovat rovné postavení všech úředních jazyků. Důvodem je především fakt, že každý má právo vyjádřit své stanovisko ve svém mateřském jazyce, a to co nejpřesněji. Toto právo je základním předpokladem pro demokratickou legitimitu EU. Je tedy velice důležité, aby došlo naprostému porozumění a pochopení vyjádřených názorů nejen mezi jednotlivými účastníky zasedání, ale aby také rozuměli občané sledující veřejná zasedání.

4.3.1 Generální ředitelství pro tlumočení

Generální ředitelství pro tlumočení, známé pod zkratkou SCIC,¹⁷ je největší tlumočnickou službou na světě. Kromě toho, že zajišťuje tlumočnické služby pro zasedání Evropské komise, poskytuje rovněž své služby Radě EU, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů, Evropské investiční bance a dalším orgánům EU (agentury a úřady ve členských státech). V současné době Generální ředitelství pro tlumočení poskytuje téměř polovinu objemu svých tlumočnických služeb Radě EU (přibližně 46%), dalších 40% je určeno pro Evropskou komisi a zbytek připadá oběma výborům, Evropské investiční bance a různým agenturám a orgánům. Existence a zejména činnost tlumočnicků v evropských institucích má obrovský význam pro fungování Evropské unie. Zástupci jednotlivých členských států jsou totiž hlavně odborníci ve svém oboru a není tedy cílem, aby měli rovněž perfektní znalosti hned několika cizích jazyků. Tuto funkci přebírají právě tlumočníci, jejichž úkolem je zajistit vzájemné porozumění odborníků během zasedání a umožnit tak jeho hladký průběh.

4.3.1.1 Historie

Historie Generálního ředitelství pro tlumočení začíná v roce 1952, kdy došlo k založení Evropského společenství uhlí a oceli ESUO. Společenství mělo tehdy je několik málo tlumočnicků, kteří pracovali se čtyřmi úředními jazyky – francouzština, italština, němčina a nizozemština. V souvislosti se založením EHS (Evropského hospodářského

¹⁷ SCIC je akronymem z francouzského Service Commun Interprétation - Conférences, v překladu Společný tlumočnický a konferenční servis Evropské komise.

společenství) a Euratomu v roce 1958 vzniklo oddělení pro tlumočení, které zaměstnávalo 15 tlumočnicků.

V roce 1964 začalo oddělení organizovat interní odbornou přípravu svých budoucích pracovníků, zejména z důvodu nedostatečného počtu kvalifikovaných tlumočnicků, a v roce 1979 zahájilo odbornou přípravu také na univerzitách členských zemí.

V souvislosti s přistupováním nových členských států se oddělení rozrůstalo a v roce 1973 se z něj stalo ředitelství. K další významné změně došlo v roce 1981, kdy Ředitelství pro tlumočení dostalo název Společenská tlumočnická a konferenční služba (SCIC).

V roce 1997 došlo k pozastavení interní odborné přípravy a SCIC se více zaměřilo na tlumočení. Začalo pořádat výroční konference s orgány členských států, univerzitami apod. Tlumočníci začali poskytovat své služby pro mnohojazyčné internetové diskuze komisařů.

V následujícím roce se zahajují přípravy na budoucí rozšíření o 10 nových členských zemí. Z toho důvodu SCIC začala pro tlumočnický organizovat výuku jazyků, kterými se v nových státech hovoří, později došlo vytvoření speciálních oddělení, které měly za úkol urychlit přípravy na jejich přistoupení. V roce 2000 měli externí tlumočníci z kandidátských zemí poprvé možnost zúčastnit se akreditačních testů pro spolupráci se SCIC.

Dalším významným bodem v historii tlumočnické služby byla organizační reforma z roku 2003. Tehdy se ze Společné tlumočnické a konferenční služby stalo Generální ředitelství pro překlad, nicméně zkratka SCIC se nepřestala používat. Rovněž byla vytvořena tlumočnická oddělení pro nové jazyky. O rok později došlo k dalšímu posílení Generálního ředitelství pro tlumočení, kdy bylo založeno ředitelství D – SCIC – konference.

Od roku 2007 se tlumočí z a do 23 úředních jazyků EU, přičemž na žádost Španělska se do určité míry tlumočí také z některých jeho regionálních úředních jazyků, a to z baskičtiny, galicijštiny a katalánštiny.

4.3.1.2 Organizace ředitelství

Generální ředitelství pro tlumočení zajišťuje tlumočení mnoha zasedání a konferencí Evropské unie a současně se také podílí na jejich organizační přípravě. Vzhledem k tomu, že Evropská unie pracuje zejména prostřednictvím zasedání, při nichž Evropská komise předkládá své návrhy a další instituce o nich jedná, případně k nim vydávají svá stanoviska, počet takových zasedání, na kterých jsou často přítomni zástupci všech členských států, je velmi vysoký. V současné době zajišťuje Generální ředitelství pro tlumočení tlumočnické služby asi na 11 000 zasedání. Denně se jedná přibližně o 50 – 60 jednání. Takové množství zasedání vyžaduje rovněž velký počet tlumočnicků. SCIC zaměstnává přibližně 500 stálých tlumočnicků, nicméně z důvodu velkého množství práce spolupracuje denně až se 300 – 400 externích tlumočnicků a využívá služeb 2700 akreditovaných tlumočnicků, tzv. freelance.

Generální ředitelství pro tlumočení tvoří čtyři ředitelství, ředitelství A, B, C, D. Ředitelství A se zabývá tlumočením, ve kterém jsou jednotliví tlumočníci rozděleni do 22 oddělení podle úředních jazyků (irština nemá vlastní tlumočnické oddělení). Oddělení je rovněž označováno jako „kabina“, která vyjadřuje aktivní jazyk tlumočnicka. Například v české kabině pracují čeští tlumočníci, ve slovenské kabině slovenští tlumočníci atd. Ředitelství B je zodpovědné za zdroje a administrativu, ředitelství C se zabývá podpůrnými službami pro tlumočení a ředitelství D má na starost konference. V čele generálního ředitelství pro tlumočení stojí jeho generální ředitel Marco Benedetti.

Marco Benedetti¹⁸ se narodil 20. srpna 1950 v italské Pise. Studoval na univerzitě v Pise, kde v roce 1975 získal titul v oboru průmyslové chemie.

V letech 1976 – 1978 pracoval v termonukleárním výzkumném středisku společnosti ENEL, významným producentem elektrické energie. Má bohaté zkušenosti v oboru tlumočení a řízení tlumočnické služby, neboť v ní na různých pozicích působí již od roku 1978. Toho roku absolvoval stáž pro

¹⁸ Fotografie je dostupná na adrese:
<http://ec.europa.eu/dgs/personnel_administration/documents/cv/benedetti_en.pdf>

tlumočníky v Evropské komisi, kde později působil jako tlumočnick. V letech 1986 - 1993 se stal asistentem generálního ředitele tehdejší Společné tlumočnické a konferenční služby a byl zodpovědný za koordinaci a řízení oddělení lidských zdrojů. Později působil jako vedoucí oddělení A3 a následně A2, kdy se zabýval reformou ve tlumočnické službě a její přípravou na blížící se rozšíření (přistoupení deseti nových členských států v květnu 2005 znamenalo zdvojnásobení počtu jazyků používaných na zasedáních). Od roku 2004 je nejvyšším představitelem Generálního ředitelství pro tlumočení.

Marco Benedetti byl členem několika výborů v rámci Evropské komise a od roku 2002 je členem dozorčí rady na Bocconiho univerzitě v Miláně.

Kromě italštiny ovládá francouzštinu (na úrovni mateřského jazyka), dále pak angličtinu, španělštinu a portugalsštinu.

4.3.1.3 Typy tlumočení

Generální ředitelství pro tlumočení zajišťuje oba dva hlavní typy konferenčního tlumočení, a to konsekutivní a simultánní. „Konferenční tlumočení zahrnuje výlučně ústní komunikaci: přirozené a plynulé předání obsahu sdělení z jednoho jazyka do druhého, přičemž je zachován způsob, jakým řečník svůj projev pronáší, tón projevu, řečnickovo přesvědčení a používání první osoby.“¹⁹ Hlavním rozdílem mezi konsekutivním a simultánním typem tlumočení je doba, kdy tlumočnick daný projev řečníka tlumočí. U konsekutivního tlumočení (tzv. následného tlumočení) je projev přetlumočen až poté, co řečník ukončí svou řeč. Tlumočnick je přítomen mezi účastníky jednání a během řečnickova projevu si děla poznámky. Teprve po skončení projevu (případně po přednesení jeho části, které může trvat i několik minut) tlumočnick převede dané informace do jiného jazyka. Jedná se tedy o poměrně dlouhé časové úseky (10 minut i déle), které vyžadují velké nároky na paměťové schopnosti tlumočnicka. Ačkoli se od tohoto typu tlumočení při konferencích ustupuje, neboť je nahrazeno simultánním, stále se ještě používá např. při vysoce specializovaných zasedáních, pracovních obědech apod.

Při simultánním tlumočení dochází k tlumočení současně s projevem řečníka, tlumočnick tedy poslouchá projev a zároveň jej téměř současně tlumočí. Simultánní tlumočení vyžaduje použití příslušné techniky, tedy mikrofonů, jak pro řečníky, tak pro tlumočnicky, sluchátek, z nichž tlumočnicki poslouchají projev v sále či své kolegy ostatních

¹⁹Generální ředitelství pro tlumočení: Co je to konferenční tlumočení?[online]. 2007, 13.11.[cit. 2008-28-01] Dostupný z WWW: < http://scic.ec.europa.eu/europa/jcms/c_5376/co-je-to-konferenni-tlumoeni>.

kabinách a samozřejmě zvukotěsné kabiny. Kabiny mohou být jak pevně zabudované, tak přenosné, přičemž z obou musí být velmi dobrý výhled na probíhající jednání. V kabině sedí alespoň dva tlumočníci, kteří tlumočí do stejného jazyka a kteří se mohou při tlumočení střídat.

Existuje však řada dalších typů tlumočení, jakými jsou pilotáž, retour, pivot, cheval, asymetrické tlumočení šušotáž či tlumočení ve znakové řeči.

Pilotáž (neboli relay) označuje tlumočení mezi dvěma jazyky pomocí dalšího jazyka. Tato metoda se používá v případech, kdy výchozí jazyk není aktivním jazykem žádného tlumočnicka v kabině, a proto dojde ke spojení s jinou kabinou, která tlumočí do jazyka, jež je pro tlumočnicka v první kabině jazykem aktivním.

Opakem standardního způsobu tlumočení je retour, při kterém se tlumočí z mateřského jazyka do jazyka cizího. Retour se využívá zejména k pilotáži z méně známých jazyků do jazyků světových.

Pivot znamená pilotáž přes jeden jazyk, kdy pouze jeden či dva tlumočníci ovládající např. maďarštinu jako pasivní jazyk poskytují pilotáž ostatním kabinám.

Cheval neboli obousměrné tlumočení, při kterém jeden tlumočnick, ovládající cizí jazyk natolik, že je schopen do něj tlumočit, sedí střídavě ve dvou kabinách a ve druhé kabině poskytuje tzv. retour.

Asymetrické tlumočení označuje situaci, kdy účastníci jednání používají svou mateřštinu, ale tlumočení je poskytováno pouze do několika jazyků. Pro tento způsob tlumočení je zapotřebí mnohem menší počet tlumočnicků, nicméně předpokládá, že účastníci rozumí alespoň jednomu světovému jazyku.

Šušotáž neboli simultánní tlumočení šepem se užívá pouze na jednáních s malým počtem účastníků. Tato metoda je alternativou ke konsektivnímu tlumočení, která je méně časově náročná.

Tlumočení ve znakové řeči se používá při zasedáních, kterých se účastní sluchově postižení. Tlumočnick tlumočí simultánně jak z mluveného jazyka do znakové řeči, tak i naopak.

Důležitými termíny týkající se tlumočení jsou také aktivní a pasivní jazyk²⁰ a jazykový režim. Aktivní jazyk je takový jazyk, do něhož je tlumočnick schopen profesionálně tlumočit. Každý tlumočnick má alespoň jeden aktivní jazyk, kterým se rozumí

²⁰ Rozdělení jazyků na aktivní a pasivní a na příslušné kategorie A,B,C vyplývá z definic Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků AIIC. Association Internationale des Interprètes de Conférence [online]. [cit. 2008-14-02] Dostupný z WWW: <<http://www.aiic.net/>>.

obvykle jeho jazyk mateřský. Může jím být také i jiný jazyk, nicméně ten tlumočník musí být schopen ovládat stejně jako svůj mateřský jazyk. Aktivní jazyk zahrnuje dva typy jazyků, jazyk A a jazyk B. Do jazyku A je tlumočník schopen tlumočit ze všech svých jazyků, které ovládá, a to jak konsekutivně, tak simultánně. Jazykem B je potom jiný než mateřský, do kterého je tlumočník schopen tlumočit z jednoho nebo více jazyků, které ovládá, ale buď jen konsekutivně, nebo simultánně.

Pasivním jazykem je jazyk, ze kterého je tlumočník schopen profesionálně tlumočit. Označuje se rovněž jako jazyk C.

Jazykový režim označuje, kolik aktivních a pasivních jazyků se při zasedání používá. V případě, že se tlumočí ze všech a do všech úředních jazyků EU, jazykový režim se pro tuto situaci označuje jako 23-23, tedy plný a symetrický. Ne vždy se ale při zasedáních používají všechny úřední jazyky. Pokud se na jednání netlumočí ze všech jazyků, jedná se o omezený režim. Asymetrický režim pak označuje situaci, kdy se může hovořit více jazyky, než kolik je možno poslouchat.

Pro zajištění co nejkvalitnějšího tlumočení je vedle technické stránky důležité nezanedbat jeho přípravu. Simultánní tlumočníci by měli být informováni o tématu jednání v dostatečném předstihu, aby se na ně mohli připravit. Na jednáních by účastníci měli hovořit mateřským jazykem, aby dokázali co nejpřesněji vyjádřit svoje myšlenky, a měli by mluvit spatra. V případě, že řečník svůj projev čte, se totiž může stát, že některé informace budou při tlumočení opomenuty. Pokud se tedy jedná o psaný projev, je důležité, aby tlumočníci dostali jeho verzi v originálním znění ještě před zasedáním.

4.3.2 Tlumočnické oddělení v Evropském parlamentu

Tlumočnická služba Evropského parlamentu zajišťuje tlumočení na všech zasedáních a jednáních, tedy na plenárních zasedáních, dále na zasedáních politických skupin, parlamentních výborů a delegací, smíšených parlamentních shromáždění či tiskových konferencí. Tlumočníci Evropského parlamentu poskytují své služby rovněž Evropskému účetnímu dvoru. Tlumočnické služby zajišťuje Ředitelství (C) pro tlumočení, které je součástí Generálního ředitelství „Infrastruktura a tlumočení“ v Generálním sekretariátu Evropského parlamentu. Ředitelství pro tlumočení v současné době zaměstnává přibližně 350 stálých tlumočnicků a spolupracuje asi s 2500 externích

konferenčních tlumočnicků. Aby Ředitelství bylo schopno zajistit své služby, denně se obrací až na několik stovek externích tlumočnicků.

Ředitelství pro tlumočení má starost jeho ředitel, kterým je v současné době Olga Cosmidou.

Stejně jako v Generálním ředitelství pro tlumočení při Evropské komisi jsou tlumočníci Evropského parlamentu rozděleni do příslušných jazykových oddělení.

Podle zásady mnohojazyčnosti se v Evropském parlamentu tlumočí simultánně ze všech a do všech úředních jazyků Evropské unie, nicméně při zasedáních a na schůzích s menším počtem účastníků (různé pracovní skupiny apod.) je tlumočení zajišťováno podle skutečných potřeb.

4.3.3 Tlumočnické oddělení Evropského soudního dvora

Tlumočnické služby pro Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně zajišťuje Ředitelství pro tlumočení. Nejčastěji se jedná o tlumočení během jednání před soudním dvorem, dále poskytuje tlumočnické služby na dalších vnitřních schůzkách, např. návštěvy zástupců soudů členských států či protokolární návštěvy. Vzhledem k povaze soudního jednání se zásadně využívá simultánního tlumočení, jako je tomu u předchozích tlumočnických servisů.

Na rozdíl však od tlumočnicků pracujících v Evropské komisi nebo Evropském parlamentu musí tlumočníci Soudního dvora velice dobře ovládat právní jazyk a orientovat se v dané problematice. Kromě toho se obvykle jedná o tlumočení dlouhých a složitých řečí, které jsou zpracovány předem a které se obvykle čtou poměrně rychle. Z toho důvodu je velice důležité, aby se tlumočníci na jednání předem připravili z procesních spisů.

Tlumočení u Soudního dvora nezahrnuje tlumočení z a do všech úředních jazyků, ale pouze mezi jazyky, které se v průběhu řízení používají.

4.4 Nové technologie v Evropské unii

Rozvoj počítačových technologií má pro práci překladatele i tlumočníka obrovský význam. Nejenom, že jim usnadňují práci, takže překlad je rychlejší a efektivnější, ale také snižují náklady na zajištění překladatelských služeb. Snížení nákladů je bezpochyby jedním z důvodů, proč se Evropská unie angažuje ve vývoji pomocných překladatelských nástrojů a terminologických databází. Ačkoli veškeré náklady na překlad a tlumočení ve všech institucích EU nepřekračují ani 1% z celkového rozpočtu EU, jedná se stále velmi vysokou částku (v roce 2006 se tyto náklady vyšplhali na 800 milionů eur).²¹

Mezi nejdůležitější překladatelské nástroje patří překladová paměť, strojový překlad a terminologické databáze včetně nejrůznějších slovníků a internetových vyhledávačů.

Překladová paměť (translation memory, TM) je systém umožňující ukládat a zpětně vyhledávat originální dokumenty a jejich překlady rozdělené na segmenty (slovní spojení nebo věty). Tento systém se využívá zejména v případech, kdy se má přeložit text, jehož části se vyskytovaly již dříve v jiných dokumentech a které tedy už byly přeloženy. Přeložené pasáže jsou začleněny do překládaného textu, což zajišťuje shodnou terminologii, a překlad zbylých částí textu je rovněž méně časově náročný.

Jedním z překladatelských nástrojů je Euramis (European Multilingual Information System) vytvořený Evropskou komisí. Euramis je systém, který zahrnuje několik webových aplikací a umožňuje přístup k řadě služeb týkajících se jazykového zpracování textu. Jeho součástí je také centrální překladová paměť obsahující přibližně 84 milionů vět ve všech úředních jazycích. Poté, co dojde k nahrazení části textu z centrální paměti, části, které nebyly přeloženy, může systém zpřístupnit strojovému překladu. Takto vzniklý překlad může být přímo začleněn do překladové paměti Translator's Workbench (TWB) a poté do centrální překladové paměti.

Translator's Workbench (TWB) stuttgartské společnosti Trados je aplikace představující lokální překladovou paměť. Tento překladatelský nástroj se v Generálním ředitelství pro překlad Evropské komise používá již od roku 1997 a obsahuje dokumenty dostupné ve všech úředních jazycích.

²¹Generální ředitelství pro překlad (DGT): FAQ, Fact and figures [online]. 2008, 6.3. [cit. 2008-12-03] Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/navigation/faq/faq_facts_en.htm>.

Strojový překlad (machine translation, MT) je dalším typem překladatelských nástrojů, kdy překlad ze zdrojového jazyka do cílového provede pouze počítač pomocí různých slovníků a jazykových programů. Navzdory dlouholetému vývoji v této oblasti strojové překlady stále nedosahují kvality překladů vytvořených skutečnými překladateli. Z toho důvodu se strojový překlad používá za účelem vytvoření „hrubého“ překladu, pokud je potřeba získat informace velice rychle, například pro potřeby komunikace uvnitř jednotlivých institucí.

Strojový překlad, který používají překladatelé v Evropské unii se nazývá ECMT (European Commission Machine Translation). Jeho vývoj začal v roce 1976 na základě dalšího rozvoje nástroje SYSTRAN²². Strojový překlad Evropské komise zatím není k dispozici pro všechny úřední jazyky, v současnosti používá 18 jazykových dvojic. Poskytuje překlad z angličtiny (do němčiny, španělštiny, francouzštiny, řečtiny, italštiny, nizozemštiny a portugalštiny), z francouzštiny (do němčiny, angličtiny, španělštiny, italštiny, nizozemštiny a portugalštiny), ze španělštiny a němčiny (do angličtiny a francouzštiny) a z řečtiny (do francouzštiny).

Hojně využívaným pomocným nástrojem pro překlad jsou také terminologické databáze, obsahující odborné termíny a jejich překlady. Takovým nástrojem pro EU je IATE (Inter-Active Terminology for Europe), databáze, která byla vytvořena sloučením několika terminologických databází institucí EU. Předchůdcem IATE byl Eurodicautom, terminologická databáze používaná a rozvíjená Evropskou komisí obsahující pět milionů termínů s definicemi v jedenácti úředních jazycích EU. Databáze IATE obsahuje více než osm milionů termínů a je přístupná pro všechny instituce a orgány Evropské unie i pro veřejnost, a to ve všech úředních jazycích a latině.

Dalším typem je databáze CELEX, která obsahuje texty evropského práva ve všech úředních jazycích, DGT-Vista, systém pro archivaci dokumentů či Eur-Lex, která představuje souhrn všech právních aktů Evropského společenství, zejména smlouvy, rozsudky Evropského soudního dvora apod.

²² SYSTRAN je akronym od označení System Translation. Jedná se vedoucího poskytovatele překladového softwaru na trhu, jež Komisi v roce 1976 poskytl práva na rozvoj svého produktu.

4.5 Pracovní příležitosti a vzdělávání

O nábor nových překladatelů, tlumočnicků i dalších úředníků do všech institucí Evropské unie se stará EPSO (European Personnel Selection Office), neboli Evropský úřad pro výběr personálu. Na žádost instituce vyhlásí EPSO výběrové řízení na volná místa a organizuje konkurzy, na jejichž základě přijímá stálé pracovníky. Pracovníci na dobu určitou stejně jako externí překladatelé DGT jsou vybíráni na základě různých výběrových řízení. Každá instituce si stanoví podmínky, podle kterých budou noví pracovníci vybíráni.

Například kandidáti na pozice překladatelů DGT Evropské komise musí kromě obecných podmínek splňovat také další požadavky. Obecné podmínky zahrnují především nutnost být občanem jednoho z členských států EU nebo v případě mužů projít vojenskou službou. Dále musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání jazykového, právního, ekonomického či jiného směru, perfektně ovládat svůj mateřský jazyk a nejméně další dva úřední jazyky Evropské unie. Konkurz zahrnuje předběžné testy a logické argumentace, dále jazykový test, kdy překladatel překládá do svého hlavního (mateřského) jazyka, a ústní pohovor. Ti, kdo na konkurzu uspějí, jsou zařazeni do seznamu, z něhož jsou v případě volné pracovní pozice vybráni a zaměstnání. Pracovníci na dobu určitou či externí překladatelé jsou přijímáni za podobných podmínek s tím rozdílem, že absolvují pouze jazykový test a pohovor. Externí překladatelé musí mít navíc alespoň jeden rok praxe v oboru.

Tlumočníci, kteří se ucházejí o místo v evropských institucích, jsou rovněž vybíráni prostřednictvím konkurzu, který je společný jak pro Generální ředitelství pro tlumočení Evropské komise, tak pro Ředitelství pro tlumočení Evropského parlamentu a Soudního dvora. Požadavky a další podmínky jsou zveřejněny v Úředním věstníku nebo na webových stránkách EPSO. Externí tlumočníci musí absolvovat akreditační zkoušku také shodnou pro všechny tři tlumočnické servisy a teprve poté mohou být zařazeni do seznamu.

Pro zajištění dostatečného množství pracovníků z řad tlumočnicků spolupracuje Generální ředitelství pro tlumočení s univerzitami členských států. Poskytuje jim ať už tištěné, video nebo audio materiály z prostředí EU nebo posílá zkušené tlumočníky, kteří na univerzitách působí jako vyučující. Pro Českou republiku představuje tuto spolupráci zejména Ústav translatologie Karlovy univerzity. Právě tam mohou zájemci absolvovat

Evropský kurz konferenčního tlumočení,²³ jehož cílem je připravit odborníky v této oblasti pro evropské struktury. Dvousemestrální kurz stojí 75 000 Kč, ale ve většině případů je účastníkům kurzu po zažádání přiděleno stipendium. Kurz pořádá také dalších 14 evropských univerzit.²⁴

Podobně i Generální ředitelství pro překlad připravuje kurz pro evropské překladatele (European Master in Translation, EMT). Organizuje konference, při nichž společně s univerzitami usiluje o jeho vytvoření.

Překladaťelům a tlumočnickům jsou rovněž nabízeny stáže v institucích EU. Stáže jsou určeny pro překladatele s univerzitním diplomem (alespoň bakalářský diplom), kteří musí splňovat další jazykové požadavky. Evropská komise organizuje stáže pro překladatele v délce pěti měsíců, které začínají v březnu a říjnu. Evropský parlament nabízí ročně čtyři tříměsíční stáže pro překladatele, a to jak placené, tak neplacené.²⁵ Parlament, Komise ani Rada pro tlumočníky se stáže neorganizují, držitelé diplomu z oblasti konferenčního tlumočení mají možnost absolvovat pětíměsíční stáž u Evropského soudního dvora.

²³ Evropský kurz konferenčního tlumočení (European Masters in Conference Interpreting, EMCI) je projekt Generálního ředitelství pro tlumočení Evropské komise a Ředitelství pro tlumočení Evropského parlamentu, který začal v roce 1997. Důvodem pro jeho vytvoření bylo zajištění dostatek tlumočnicků zejména pro tlumočení méně rozšířených jazyků.

European Masters in Conference Interpreting: What is emci? [online]. 2008, 29.1. [2008-05-03]
Dostupný z WWW: <<http://www.emcinterpreting.org/whatis.htm>>.

²⁴ Ústav translatologie FF Univerzity Karlovy: Evropský kurz konferenčního tlumočení [online]. 2008, 17.3. [cit. 2008-25-03]

Dostupný z WWW: <<http://utrl.ff.cuni.cz/cs/index.php?data=255>> .

²⁵ Neplacené stáže jsou určeny vysokoškolským studentům, kteří ještě nedokončili studium a kteří jsou povinni stáž v rámci svého studia absolvovat.

5 Tlumočnické a překladatelské servisy EU a Česká republika

Čeští tlumočníci a překladatelé působí v institucích EU již několik let. Česká překladatelská oddělení v Lucemburku nalezneme v Evropské komisi, Parlamentu, Soudním dvoře ES a Účetním dvoře. V Bruselu se nachází české oddělení Rady EU a Výboru regionů a EHSV.

Český překladatelský odbor Evropské komise se sídlem v Lucemburku tvoří dohromady 56 pracovníků, tedy 49 překladatelů a sedm asistentek,²⁶ a je rozdělen na tři oddělení podle tematiky překládaných dokumentů. První z nich se soustřeďuje na překlad právních a ekonomických textů, druhé se specializuje na překlad technických textů a třetí zajišťuje ostatní tematiku. Vedoucím odboru je Vasilis Koutsivits. Vedoucím prvního oddělení je Vladimír Drábek, druhé řídí Otto Pacholík a za třetí je zodpovědný Jakub Cháb.

Druhým největším českým překladatelským oddělením v EU je překladatelské oddělení Rady EU, které sídlí v Bruselu a které zaměstnává 39 pracovníků, tedy 25 překladatelů a 14 asistentek²⁷. Vedoucí oddělení je David Zelinger.

Překladatelské oddělení Evropského parlamentu sídlí v Lucemburku tvoří přibližně 40 pracovníků a jeho vedoucím je Karel Hruška.

Společné české překladatelské oddělení pro Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů nalezneme v Bruselu. Zaměstnává celkem 23 pracovníků, z toho 17 překladatelů a šest asistentů. Vedoucím oddělení je Markéta Franková.

České překladatelské oddělení Evropského soudního dvora má sídlo v Lucemburku a tvoří jej 24 právníků lingvistů, dvě korektorky, pět členů sekretariátu a jedna asistentka. Vedoucím oddělení je Martin Šmejkal.

Nejmenším překladatelským oddělením je oddělení Evropského účetního dvora, které sídlí v Lucemburku a jehož česká sekce zaměstnává čtyři překladatele a jednu sekretářku. Dočasnou vedoucí českého oddělení je Agnete Dickmeiss, vedoucí dánského oddělení.

²⁶ Údaje z 8.8. 2006.

Stálé zastoupení ČR při Evropské unii: Lost in Translation? Překladatelé v institucích [online]. [cit. 2008-04-03]

Dostupný z WWW: <<http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?id=40734&ido=17433&idj=1&amb=3>>.

²⁷ Stálé zastoupení ČR při Evropské unii: Rada EU – české překladatelské oddělení [online]. [cit. 2008-04-03]

Dostupný z WWW:

<<http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?id=44074&ido=19306&idj=1&amb=3&ParentIDO=14221>>.

České tlumočnické oddělení Generálního ředitelství pro tlumočení, které zajišťuje tlumočení pro Evropskou komisi, Radu EU, Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů a další orgány, sídlí v Bruselu. V současné době ho tvoří 7 stálých zaměstnanců, nicméně tento počet je nedostatečný, neboť pro správné fungování oddělení by bylo zapotřebí 20 stálých tlumočnicků.²⁸ I proto české tlumočnické oddělení spolupracuje s přibližně 69 externími tlumočníky z České republiky, jejichž služeb využívá i tlumočnická služba v Evropském parlamentu. Vedením českého oddělení v Komisi je pověřen Roderick Jones, který hovoří rovněž plyně česky.

Čeští tlumočníci v Evropském parlamentu poskytují své služby nejen v Bruselu, ale také ve Štrasburku, tedy podle toho, kde se jednotlivé schůze či zasedání Parlamentu konají. České tlumočnické oddělení v Evropském parlamentu zaměstnává osm tlumočnicků a jeho vedení má dočasně na starost vedoucí španělského oddělení Arantxa Erro Errandonea.

V Ředitelství pro tlumočení Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně pracuje pouze jeden český tlumočnick.²⁹

Česká republika má v současnosti v Evropské unii svoje místo, nicméně to vyžadovalo celou řadu aktivit, které jejímu přistoupení předcházely nebo probíhaly ještě určitou dobu poté. Kromě zajištění dostatečného počtu stálých a externích překladatelů a tlumočnicků bylo již před vstupem třeba přeložit do češtiny velké množství dokumentů, včetně tzv. *acquis communautaire*.³⁰ O překlad *acquis communautaire* se postaralo Koordinační a revizní centrum při Úřadu vlády, které také stanovuje českou oficiální terminologii³¹.

Důležitou úlohu pro Českou republiku stejně jako pro ostatní nové členy hrál servis TAIEX, který je součástí Generálního ředitelství pro rozšíření při Evropské komisi. Servis TAIEX (Technical Assistance and information Exchange) hraje významnou úlohu v oblasti sbližování (aproximace) právních předpisů Evropské unie, jejich provedení a výkonu v

²⁸ JONES, Roderick. Tlumočení v Evropské komisi [online]. březen 2007-[cit. 2008-04-03] Dostupný z WWW: <http://www.ff.cuni.cz/dok/studium/zahr_stud/news/070320.pdf>.

²⁹ Počty pracovníků v jednotlivých českých překladatelských a tlumočnických servisech nemusí přesně vypovídat o jejich současném stavu. Důvodem je především fakt, že zmíněné stránky Stálého zastoupení ČR při Evropské unii neuvádí datum poslední aktualizace. Kromě toho se tyto údaje často mění, zejména proto, že servisy ještě nedosáhly dostatečné kapacity svých zaměstnanců.

³⁰ Termín *acquis communautaire* označuje soubor platných právních norem, které Evropská unie doposud přijala.

³¹ Oficiální terminologie včetně některých dokumentů, smluv o přistoupení či vybraných rozsudků Evropského soudního dvora a jejich revidovaných překladů do češtiny se nacházejí v databázi ISAP (Informační systém pro aproximaci práva), která je přístupná i pro veřejnost. Informační systém ISAP[online]. [cit. 2008-15-03] Dostupný z WWW: <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/dataver>>.

přistupujících zemích. Činnost tohoto servisu spočívá v krátkodobé pomoci novým členským státům a kandidátským zemím založené na výměně zkušeností mezi původními členskými zeměmi a novými členy EU. TAIEX poskytuje podporu těmto státům zejména prostřednictvím různých seminářů, školení, poradenství, počítačového vybavení a programů.

Na přípravách na rozšíření se rovněž podílela tzv. „Field Offices“, tedy Místní oddělení pro překlad a tlumočení, která v přistupujících zemích vznikla. Jejich činnost, na rozdíl od Koordinačního a revizního centra zabývajícím se překladem právních předpisů, se zaměřovala na překládání důležitých nelegislativních textů. Vedením tohoto oddělení v České republice byl pověřen Roderick Jones. Místní oddělení pro překlad už nicméně nefunguje v podobě, v jaké fungovalo v době těsně před přistoupením a několik let poté. V dubnu roku 2007 bylo toto oddělení nahrazeno tzv. „Field Office for multilingualism“ neboli Místním oddělením pro mnohojazyčnost, jehož hlavním úkolem je propagovat politiku mnohojazyčnosti EU v rámci aktivit Zastoupení Evropské komise v České republice. Vedoucím oddělení je v současné době Martina Pelešková.³²

³² Aktuální informace o Místním oddělení pro mnohojazyčnost jsem získala přímo od vedoucí toho oddělení, paní Martiny Peleškové, prostřednictvím elektronické pošty.

6 Závěr

Evropa byla vždy kontinentem, kde vedle sebe existovaly různé státy, lišící se nejenom svoji velikostí, polohou, státním uspořádáním či náboženským vyznáním. Evropské státy byly také domovem mnoha rozličných národů, s vlastními zvyky, kulturou a tradicemi. Jedním z charakteristických znaků těchto národů byl jejich jazyk, který představoval prostředek, jímž se lidé ve svém státě dorozumívali. Ačkoli Evropa prošla mnohými změnami, tuto charakteristiku si zachovala i do současnosti. Jednotlivé státy se i nadále od sebe liší jak geograficky, politicky, nábožensky, tak i svojí kulturou a jazykem. Vytvoření Evropské unie neznamenal vymazání těchto odlišných znaků, naopak, Evropská unie se snaží tuto rozmanitost zachovat. Snaha o zachování rozmanitosti kultur a jazyků charakterizuje Evropskou unii už od samého počátku jejího fungování, což dokazuje už její první nařízení (Nařízení Rady č. 1) z roku 1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství a Evropském společenství pro atomovou energii.³³

Komunikace na evropské úrovni proto neupřednostňuje pouze některé jazyky, všechny oficiální jazyky EU, které si státy zvolily, mají stejná práva. Pro správné fungování EU je tedy nezbytné, aby zde existovali prostředníci, kteří umožní sdělením v cizím jazyce porozumět. Takovými prostředníky jsou překladatelé a tlumočníci. Bez nich by se Evropská unie stala pověstnou Babylonskou věží, kde by zmatení jazyků nedovolilo pokračovat v její existenci.

Pro mnohojazyčné fungování Evropské unie, které umožňuje vzájemnou komunikaci členských států, jejich zástupců a také samotných občanů, jsou překladatelé a tlumočníci v Evropské unii nepostradatelní. Zatímco práce tlumočnicků umožňuje komunikaci až ve 23 jazycích na různých typech zasedání, až už Komise, Rady EU, Parlamentu nebo během soudních řízení u Soudního dvora, překladatelská činnost jednotlivých servisů zase poskytuje podklady k těmto zasedáním, dále zajišťuje 23 různých jazykových verzí přijatých zákonů, dalších právních i neprávních dokumentů a textů.

³³ Úřední věstník Evropských společenství: Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství [online]. 1958, 6.10. [cit. 2008-12-03]

Dostupný z WWW: <[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001:CS:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001:CS:PDF)>.

Úřední věstník Evropských společenství: Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském společenství pro atomovou energii [online]. 1958, 6.10. [cit. 2008-12-03]

Dostupný z WWW: <[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001(01):CS:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001\(01\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001(01):CS:PDF)>.

Díky těmto službám mají občané přístup ke všem informacím, které se týkají Evropské unie, mohou plně využívat svých práv, řídit se jejími zákony a tím hrát aktivní roli v rámci evropského dění.

7 Résumé

Le présent mémoire de licence traite de l'Interprétation et la traduction dans l'Union européenne. La raison pourquoi j'ai choisi ce thème est que je considère la profession de traducteur et d'interprète très intéressante mais aussi très exigeante. C'est pourquoi j'ai décidé de découvrir le domaine de l'interprétation et de la traduction au sein de l'Union européenne dont rôle est très important.

En tant que groupement englobant 27 pays de l'Europe, l'Union européenne représente un point de rencontre de 23 langues. Ces dernières, ayant le statut officiel et disposant d'une égalité mutuelle, ont été choisies par les gouvernements de tous les États membres. Chaque pays, au moment de son admission, a déterminé une ou plusieurs langues dans laquelle (ou lesquelles) il veut communiquer. Ce fait prouve que l'Union européenne respecte la diversité des cultures, des coutumes ainsi que des langues. Et c'est la politique de multilinguisme dont l'objectif est de la maintenir et la promouvoir, car cette diversité représente l'héritage culturel de l'UE.

Afin d'assurer le fonctionnement multilinguistique caractérisé notamment par le fait que tout le monde, soit un politicien, un État ou même un citoyen, a le droit de s'exprimer ou d'avoir accès aux informations dans sa propre langue (qui est souvent sa langue maternelle ou nationale), l'Union européenne a besoin des intermédiaires capables de transposer les pensées d'une langue dans une autre. L'importance des interprètes et des traducteurs est donc indéniable.

L'objectif de ce travail est d'examiner les services d'interprétation et de traduction auprès des institutions européennes, dont l'existence est vitale pour le fonctionnement de l'Union.

La première partie est consacrée à la description de la situation linguistique sur le territoire de l'Union européenne concernant, en particulier, les langues parlées ou la capacité des gens d'utiliser d'autres langues que leurs langues maternelles.

La deuxième partie traite de la profession de traducteur et d'interprète en général, détermine la différence entre eux ainsi que les capacités exigées pour chaque profession.

La troisième partie de ce travail est orientée sur le domaine de différents services de traduction et d'interprétation auprès des institutions européennes. Elle nous permet d'accéder aux informations plus profondes relatives à leur organisation, fonctionnement ou techniques de travail.

La quatrième partie concerne les outils d'aide à la traduction et ensuite porte sur le processus d'embauche et sur les possibilités de formation.

La partie finale traite de la position de la République tchèque dans l'Union européenne, de ses unités linguistiques dans les différents services de traduction et d'interprétation et finalement désigne ses activités relatives à son adhésion.

Les services de traduction font partie de chacune des institutions européennes, à savoir la Commission européenne, le Parlement européen, le Conseil de l'Union européenne, la Cour de justice des Communautés européennes, la Cour des comptes européenne ainsi que des deux grands organes, le Comité économique et social et le Comité des régions. Ils sont chargés de la traduction de différents types des textes, dont la gamme est immense: des documents nécessaires pour les sessions, d'autres textes législatifs et non-législatifs, comme par exemple communications, correspondance, brochures et d'autres publications jusqu'aux sites d'Internet.

Néanmoins, l'existence des 23 langues officielles au sein de l'UE ne signifie pas que tous les textes sont traduits dans toutes les langues. Il s'agit des textes de grande importance exigeant d'être accessibles à tous, donc dans 23 versions linguistiques différentes. En outre, chaque institution a le droit de choisir ses langues de travail. Cela est le cas de la Commission qui ne dirige ses affaires internes qu'en anglais, en français et en allemand, alors que le Parlement fonctionne sur le système de 23 langues.

Quant aux services d'interprétation, ils ne sont pas, à la différence des services de traduction, représentés dans chaque institution. Ils sont situés dans la Commission, le Parlement et la Cour de justice. Le service d'interprétation de la Commission assure cependant l'interprétation pour les autres institutions, particulièrement pour le Conseil de l'Union européenne, les Comités économique et social européen et des régions etc. Le travail des interprètes permet aux participants aux sessions différentes de communiquer, de comprendre et d'être compris.

Vu le système de 23 langues officielles assez compliqué, il est nécessaire de disposer, d'une part, des ressources financières suffisantes et, d'autre part, d'un grand nombre des personnes engagées. D'où la question *“Pourquoi ne pas utiliser seulement quelques langues comme le pratiquent les autres institutions internationales?”* Citons au moins l'Organisation des Nations unies qui, englobant 189 États du monde entier, ne dispose que de six langues officielles. Mais la législation de l'Union européenne lie directement non seulement les États membres mais aussi ses citoyens. Par conséquent, il est autant important que tout le monde ait accès aux informations dans sa propre langue.

Ainsi, ce système correspond aux principes de légitimité, de transparence et d'efficacité et permet aux citoyens de jouer un rôle actif au niveau européen.

8 Glosář

česky

francouzsky

anglicky

Glosář použitých termínů	Glossaire des termes utilisés	Glossary of used terms
akreditační zkouška pro externí tlumočníky	test d'accréditation pour les interprètes externes	accreditation test for freelance interpreters
aktivní jazyk	langue active	active language
asymetrické tlumočení	interprétation asymétrique	asymmetric interpretation
cílový jazyk	langue cible	target language
členský stát	État membre	Member State
Evropská unie	Union européenne	European Union
evropské instituce	institutions européennes	European institutions
Evropský kurz konferenčního tlumočení	Mastère européen en interprétation de conférence	European Master's Diploma in Conference Interpreting
Evropský kurz pro překladatele	Mastère européen de traduction	European Master's degree in Translation (EMT)
Evropský úřad pro výběr personálu (EPSO)	Office européen de sélection du personnel	European Personnel Selection Office (EPSO)
externí tlumočník (překladatel)	traducteur (interprète) externe ou free-lance	freelance translator (interpreter)
jazyková rozmanitost	diversité linguistique	linguistic diversity
jazykový režim	régime linguistique	linguistic regime
konferenční tlumočení	interprétation de conférence	conference interpreting
konkurz	concours	competitive examinations (competitions)
konsekutivní tlumočení	interprétation consécutive	consecutive interpreting
mateřský jazyk	langue maternelle	mother language
menšinový jazyk	langue minoritaire	minority language
mnohojazyčnost	multilinguisme	multilingualism
nábor pracovníků	recrutement de fonctionnaires	recruitment of staff
národní jazyk	langue nationale	national language
obousměrné tlumočení (cheval)	cheval	cheval
pasivní jazyk	langue passive	passive language
pilotáž	relais	relay
pivot	pivot	pivot
pracovní jazyk	langue de travail	working language
pracovník na dobu určitou	agent auxiliaire ou temporaire	auxiliary or temporary agent
překlad	traduction	translation
překladatel	traducteur	translator
překladačské nástroje	outils d'aide à la traduction	translation tools
překladová paměť	mémoire de traduction	translation memory (TM)
regionální jazyk	langue régionale	regional language
retour	retour	retour
simultánní tlumočení	interprétation simultanée	simultaneous interpreting
stálý pracovník	fonctionnaire	official

stáž	stage	traineeship
strojový překlad	traduction automatique	machine translation (MT)
terminologická databáze	base terminologique	terminology database
tlumočení	interprétation	interpretation
tlumočení šeptem (šušotáž)	chuchotage	whispering
tlumočení ve znakové řeči	interprétation en langue des signes	sign language interpreting
tlumočník	interprète	interpreter
úřední jazyky	langues officielles	official languages
výchozí jazyk	langue source	source language

překladačské a tlumočnické servisy	services de traduction et interprétation	translation and interpretation services
Generální ředitelství pro překlad (DGT)	Direction générale de la traduction (DGT)	Directorate-General for Translation (DGT)
Generální ředitelství pro překlad a publikace (Parlament)	Direction générale „Traduction et Edition“	Directorate-General for Translation and Publishing
Generální ředitelství pro tlumočení (SCIC)	Direction générale de l'interprétation (SCIC)	Directorate-General for Interpretation (SCIC)
Odbor tlumočení (Evropský soudní dvůr)	Direction de l'Interprétation	Directorate for Interpretation
Překladačské oddělení (EHSV a VR)	Service de la traduction	Translation Department
Překladačské oddělení (Rada EU)	Service linguistique	Translation Department
Ředitelství pro překlady (Evropský účetní dvůr)	Direction de la traduction	Translation Directorate
Ředitelství pro tlumočení (Parlament)	Direction Interprétation	Directorate for Interpretation
Ředitelství překladačské služby (Evropský soudní dvůr)	Direction de la traduction	Translation Directorate
Společná tlumočnická a konferenční služba (SCIC)	Service commun Interprétation-conférences (SCIC)	Joint Interpreting and Conference Service (SCIC)

úřední jazyky	langues officielles	official languages
angličtina	anglais	English
bulharština	bulgare	Bulgarian
čeština	tchèque	Czech
dánština	danois	Danish
estonština	estonien	Estonian
finština	finnois	Finnish
francouzština	français	French
irština	irlandais	Irish

italština	italien	Italian
litevština	lituanien	Lithuanian
lotyština	letton	Latvian
maďarština	hongrois	Hungarian
maltština	maltais	Maltese
němčina	allemand	German
nizozemština	néerlandais	Dutch
polština	polonais	Polish
portugalština	portugais	Portuguese
rumunština	roumain	Romanian
řečtina	grec	Greek
slovenština	slovaque	Slovak
slovinština	slovène	Slovenian
španělština	espagnol	Spanish
švédština	suédois	Swedish

regionální jazyky	langues régionales	regional languages
baskičtina	basque	Basque
bretonština	breton	Breton
fríština	frison	Frisian
katalánština	catalan	Catalan
sardinština (sardština)	Sarde	Sadinian
velština	gallois	Welsh
arménština	arménien	Armenian
jidiš	yiddish	Yiddish
romština	tsigane	Romany

jazyky imigrantů	langues des immigrés	migrant languages
arabština	arabe	Arabic
bengálština	bengali	Bengali
hindština	hindi	Hindi
turečtina	turc	Turkish
urdština	ourdou	Urdu

evropské instituce	institutions européennes	European institutions
Evropská komise	Commission européenne	European Commission
Evropský hospodářský a sociální výbor	Comité économique et social européen	European Economic and Social Committee
Evropský ombudsman	Médiateur européen	European Ombudsman
Evropský parlament	Parlement européen	European Parliament

Evropský soudní dvůr	Cour de justice des Communautés européennes	European Court of Justice
Evropský účetní dvůr	Cour des comptes européenne	European Court of Auditors
Rada Evropské Unie	Conseil de l'Union européenne	Council of the European Union
Výbor regionů	Comité des régions	Committee of the Regions

9 Použité zdroje a literatura

9.1 Internetové zdroje:

Evropská unie

http://europa.eu/index_cs.htm

Evropské instituce

http://europa.eu/institutions/inst/index_cs.htm

Evropská unie – jazyky

<http://europa.eu/languages/cs/home>

Evropská komise

http://ec.europa.eu/news/culture/061227_1_cs.htm

Evropská komise – Generální ředitelství pro překlad

http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm

Evropská komise – Generální ředitelství pro tlumočení

http://scic.ec.europa.eu/europa/jcms/j_8/uvodni-stranka

Evropský parlament - mnohojazyčnost

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?language=EN&id=155>

Rada Evropské unie – Překladatelské oddělení

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.asp?id=1256&lang=en&mode=g>

Evropský soudní dvůr - Překladatelská služba

<http://curia.europa.eu/en/instit/services/index.htm>

Evropský soudní dvůr – tlumočení

<http://curia.europa.eu/en/instit/services/index.htm>

Evropský účetní dvůr – mnohojazyčnost

<http://eca.europa.eu/portal/page/portal/aboutus/organisation/multilingualism>

Listina základních práv Evropské unie, 2007

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>

Eurobaromètre Spécial „Les européens et leurs langues“

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/eurobarometer_fr.pdf

Nitobe centrum pro jazykovou demokracii

<http://cs.nitobe.info/ld/lingvoj/etnaj.php>

Servis TAIEX

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/programy_pomoci_eu.html

<http://taieux.ec.europa.eu/>

Human Language Technologies for Europe, April 2006

http://www.tc-star.org/pubblicazioni/D17_HLT_ENG.pdf

European Master in Conference Interpreting (Evropský kurz konferenčního tlumočení)

<http://www.emcinterpreting.org/>

EU Whoiswho

http://europa.eu/whoiswho/public/index.cfm?fuseaction=idea.show_page&pagename=welcome

AIIC - Association Internationale des Interprètes de Conférence

<http://www.aiic.net/>

Stálé zastoupení ČR při Evropské Unii

<http://www.mzv.cz/wwwo/?zu=representation.brussels>

Ústav translatologie FF Univerzity Karlovy

<http://utrl.ff.cuni.cz/cs/index.php?data=255>

Severské listy

<http://www.severskelisty.cz/ncm/ncm0046.htm>

JONES, Roderick. Tlumočení v Evropské komisi

http://www.ff.cuni.cz/dok/studium/zahr_stud/news/070320.pdf

Informační systém ISAP

<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/dataver>

Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001:CS:PDF>

Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském společenství pro atomovou energii

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001\(01\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31958R0001(01):CS:PDF)

9.2 Brožury:

Many tongues, one family (Languages in the European Union), Directorate-General for Press and Communication, European Commission, European Communities, Belgium 2004, ISBN 92-894-7759-8

Translating for a Multilingual Community, European Commission, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium 2007, ISBN 92-79-03586-X

Translating and interpreting, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2001, ISBN 92-894-1168-6

Translation Tools and Workflow, Directorate-General for Translation of the European Commission, March 2007,

How the European Union works, Directorate-General for Communication, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium 2007, ISBN 92-79-03653

9.3 Články z časopisů:

JONES, Roderick. Místní oddělení pro překlad a tlumočení Evropské unie v České republice, *Časopis ToP* 68/2003, Jednota tlumočnicků a překladatelů (JTP)

KADLEC, Jaromír. Překladačská oddělení institucí Evropské unie sídlící v Lucemburku, *Časopis ToP* 67/2002, Jednota tlumočnicků a překladatelů (JTP)

KADLEC, Jaromír. Organizace a způsob práce překladačského oddělení Evropské komise – konkursy na místa překladatelů, perspektiva pro překladatele z kandidátských zemí, *Časopis ToP* 64/2002, Jednota tlumočnicků a překladatelů (JTP)

9.4 Literatura:

SVOBODA, Pavel. *Základy práva Evropské unie*, C.H.Beck, Praha 2005

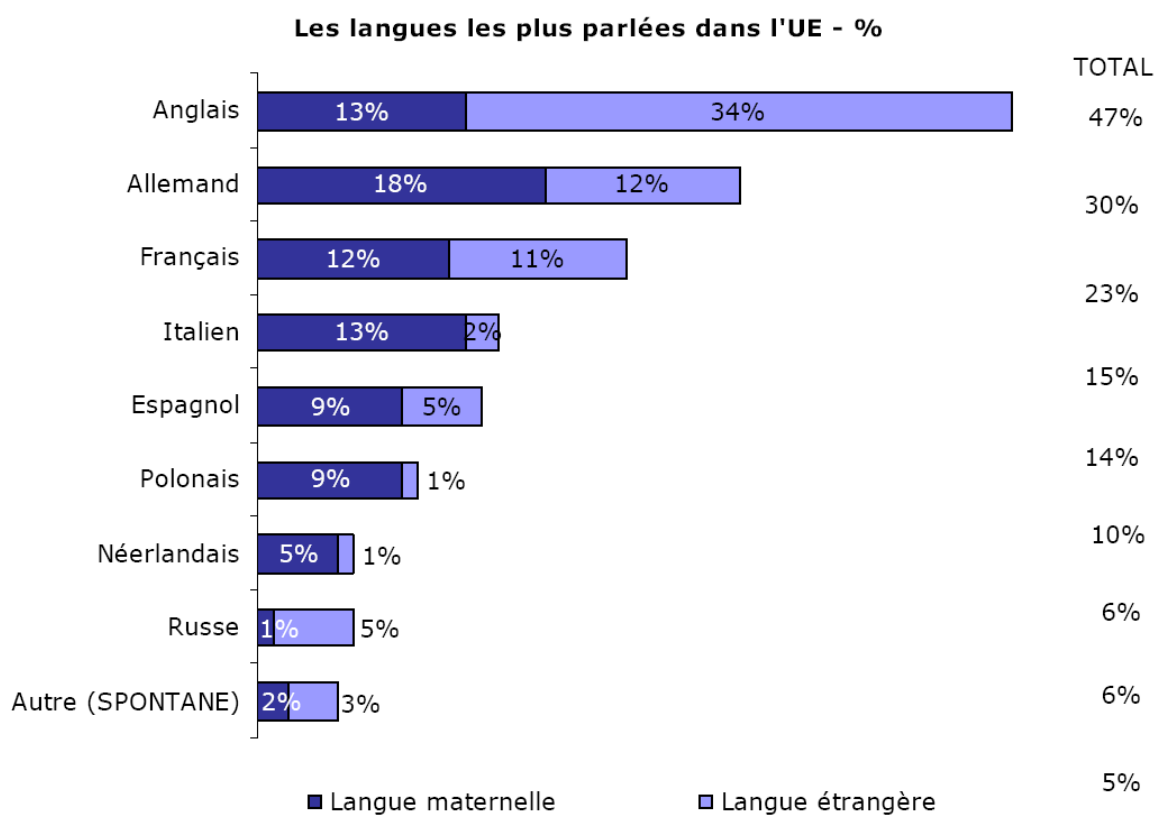
KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*, SPN – Pedagogické nakladatelství, Praha 2005

10 Přílohy

Obrázek č. 1 - Evropské jazyky:

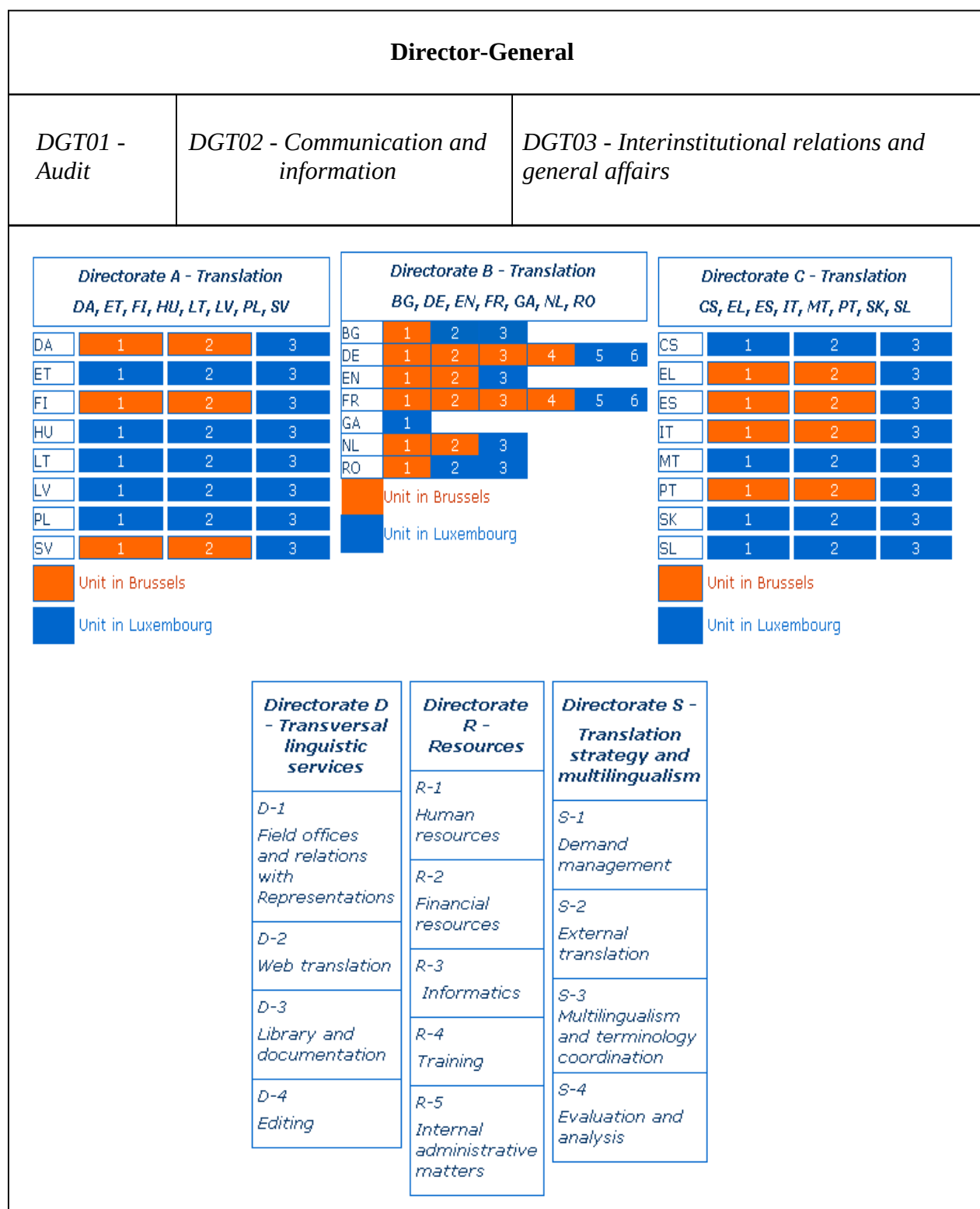

Graf č.1 Nejpoužívanější jazyky v EU

<http://www.dglf.culture.gouv.fr/rapport/eurobarometre.pdf>

Obrázek č.2 – Organizační struktura Generálního ředitelství pro překlad Evropské komise

http://ec.europa.eu/dgs/translation/about_us/organigram/organigram_en.htm